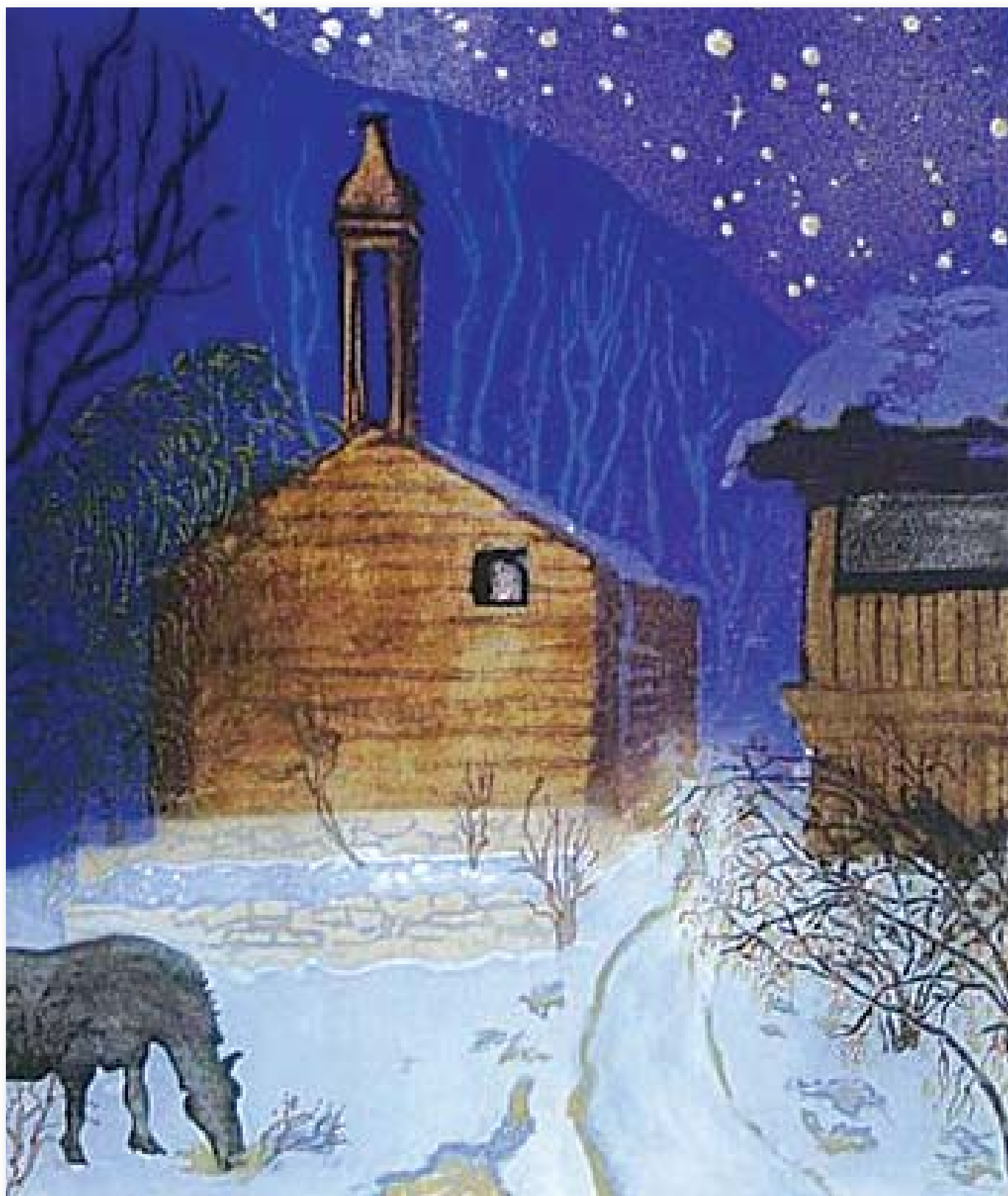

METAFORUM

NORSK FORENING FOR FAMILIETERAPI

M E T A F O R U M

NORSK MAGASIN FOR FAMILIETERAPI

Medlemsblad for Norsk forening for familierterapi NFFT.

Utgis normalt i fire ganger pr. år (januar, april, august, november) med deadline den 1. i måneden før planlagt utgivelse (for augustnr.: 1. juni). Opplag 1300 .

REDAKSJON:

Kari Yvonne Kjølås DDPS , Poliklinikken (PUT), Drammen sykehus,
Klinikk for psykiatri og rus, Vestre Viken HF
Haugesgt. 89 A, 3019 Drammen. Tlf: 32 861700 / 90097996
Mail: kariyk@online.no

Pål Abrahamsen Seilduksinstituttet AS, Markveien 23, 0554 Oslo
Tlf: 952 22 604 Mail: paabraha@online.no

Hilde Ingebrigtsen Tlf: 950 67 545 Mail: hildeingebriigtsen@yahoo.no

Faste skribenter:

Suzanne Børretzen : suzanneborretzen@yahoo.com

Marie Theisen : marietheisen@outlook.com

NFFT: NORSK FORENING FOR FAMILIETERAPI

Smedgata 49, 0651, Oslo (merk: NFFT / Metaforum).

STYRET I NFFT:

Pelle Slagsvold Leder .

24SJU Kirkens Bymisjon, Tollbugt.3, 0152 Oslo
Mobil: 91712933 / Jobb: 48890547

Mail: Pelle.slagsvold@bymisjon.no / pelle.slagsvold@nfft.no

Bente Barstad (styremedlem / nestleder)

Familieavdelingen Modum Bad, 3371 Vikersund
Tlf.: 32 74 97 55 / 918 49 236.

Mail: bente.barstad@nfft.no / bentebar@online.no

Jarle Svardal (styremedlem) / webansvarlig)

Homansbyen familiekontor. Oscarsgate 20, 0352 Oslo, Tlf: : 46616660

Mail: jarle.svardal@nfft.no

Jannicke Walther Tindberg: (styremedlem)

Familievernkont. Enerhaugen, Smedgata 49, 0651 Oslo, Tlf.: 915 57 508

Mail: jannicke.walther.tindberg@nfft.no

Siv Merethe Myhra (styremedlem)

Diakonhjemmets høgskole, Postboks 184 Vinderen, 0319 Oslo
Tlf. 22 45 19 71 / 99 27 66 18

Mail: siv.myhra@nfft.no

Alicja Olkowska (varamedlem) RBUP. Postboks 4623,

Nydalen 0405 Oslo. Telefon: 22 58 60 82/ 93036883.

Mail: alicja.olkowska@nfft.no / alicja.olkowska@r-bup.no

Henriette C. Alsing (varamedlem) Ambulant Familieenhet (AFE)

Bjerketun, BUPA, Vestre Viken HF. Tlf. 905164 63

Mail: henriette.alsing@nfft.no

Halvor de Flon (varamedlem)

Åsebråten Barne- og ungdomspsykiatriske klinikk,
Åsebråtteveien 27.1605 Fredrikstad. Tlf: 95179924

Mail: halvor.deflon@nfft.no / deflon_2000@yahoo.no

SEKRETARIAT

Allan Ettrup Hansen (Daglig leder / regnskapsansvarlig)

Homansbyen familievernkontor, Oscarsgt.20, 0258 Oslo
Tlf: 977 24 2 68 Mail: allan.etrup.hansen@nfft.no

Arne Kallekleiv (Medlemsansvarlig)

Familievernkontoret Øvre Romerike, postboks 202, 2051 Jessheim.
Tlf. 950 72 404 Mail: arne.kallekleiv@nfft.no

Medlemskap i NFFT

kr. 750,- pr år.

Inkludert i prisen er
4 nummer av tidsskriftet
FOKUS PÅ FAMILIEN
og 4 nr. av medlemsbladet
Metaforum
samt rabatter på foreningens
og andre arrangementer.

Bankkonto: 7874 05 96348

ANNONSER TIL METAFORUM

Vi tar gjerne imot annonser om
det som skjer innen feltet,
som kurs, seminarer, ledige
stillinger, bokannonser, viktige
begivenheter og hva det ellers
måtte være.

Prisen er:

¼ side kr. 1000,-

½ side kr. 2000,-

1/1 side kr. 4000,-.

For fargeannonser

Kr. 500,- ekstra pr. annonse

Annonse kun på web

Kr. 2000,-

Annonsen for kurs med rabatt for
NFFTs medlemmer er gratis.

Send teksten på e-post

Frister og adresser står øverst på
denne siden.

Forside: **Ferdinand Finne**, (1909-
1999) Eventyrnatten. Lito

Veien blir til mens du går, sa kunstneren Ferdinand Finne, og gjorde utsagnet til tittel på en vakker bok (1985) der han ser tilbake på sitt liv, *sin* historie. Det ligger mye livsvisdom i det enkle utsagnet. Historien er ikke bare noe som har vært, det er noe som er, noe vi skaper hele tiden. Sånn sett har vi alle et ansvar for historien. Noen i det store og andre i det små. Men vi skal ikke bli for filosofiske her på denne siden. Vi har en jobb å gjøre og et blad som skal i trykken snart.

Det er en litt nostalgisk utgave av Metaforum dere har fått i posten denne gangen. Vi er så analoge at vi fremdeles benytter oss av ”snail-mail” – og befinner oss vel med det. Vi er for øvrig også fremdels inne i jubileumsåret for NFFT og Metaforum (30 år). Noe vi markerte behørig på Vette i år, men Metaforum ville også gjerne markere og lovet leserne noen tilbakeblikk i løpet av året. Denne gangen har vi beveget oss litt kortere tilbake i tid enn sist. Vel 10 år, til Skandinavisk forum (2002) som var et fellesnummer, slik Nordisk forum (2008) også var det. Og dansk/Norsk forum (MetaMetaforum) i 1997. Vi er stolte av å ha bidratt til disse felles utgivelsene i samarbeidets ånd.

Til dette nummeret har vi funnet fram en ”årgangs”artikkel av Haldis Hjort, om familieterapiens fremvekst fra 60-tallet og fram til år 2000. Mange av oss kan ha behov for litt oppsummering. Men historien stoppet jo ikke der. Mye er vel som det har vært, men mye har også endret seg. Det vil vi gjerne at noen kunne sette ord på. Historieløse vil vi jo ikke bli, i disse dager da leting etter røtter og fokus på opprinnelse preger både litteraturen og populære tv-programmer. Hvem er du, hvor kommer du fra, hva har du i bagasjen? osv – i en evig søken etter identitet og røtter. Et fenomen i tiden som nok har sine årsaker – uten at vi skal gi noe svar på det i denne omgangen. Et gjennomgående trekk i de fleste tilfellene er at samme hvilke historier og hemmeligheter som avsløres er konklusjonene at det er bedre å vite enn ikke å vite.

Men tilbake til NFFTs historie. Vi kjenner den i store trekk, men hva vil NFFT-perioden etter år 2000 bli husket for? Det lurar vi på akkurat nå, når den vakreste høsten vi har opplevd på det vi kan huske – snart går over til vinter.

I skrivende stund er mange fra NFFT-styret, og andre medlemmer av foreningen, på kongress i Istanbul. *Opportunities in a Times of Crisis. The Role of the Family*, var overskriften for det arrangementet. Vi venter oss flere gode tilbakemeldinger derfra til januarnummeret om hva rører seg i feltet – utenfor vår hjemlige arena. Vi har med liten tilbakemelding derfra allerede nå.

Det første vi har å se frem til på den hjemlige arena er det 16. førjulsseminaret i Gamle Logen: *Verdier og verdighet i motet med den andre*. (invitasjonen var vedlagt forrige nummer. Se også websiden). For å sette dere i stemning har vi sakset litt bakgrunnsstoff om de to flotte bidragsyterne, Fakhra Salimi og Gry Stålseth. I tillegg til disse kommer skuespilleren Svein Tindberg med utdrag fra den vel omtalte forestillingen *Abrahams barn*. Gå ikke glipp av det! Han har også med slampøetene Sarah Camille og Fredrik Høyer på scenen. Vi gleder oss stort til dette.

Så er det Årskonferansen på Vette i februar 2014. (Program vedlagt dette nummeret.) Slik fortsetter NFFT-historien – og veien blir til mens vi går.

Ha en fin førjulstid –
fra oss i redaksjonen.

Hilde

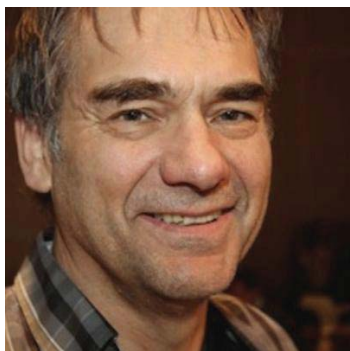

Pål

Kari Yvonne
Ansvarlig redaktør

STYRETS SIDE.

ORD FRA LEDEREN:

Vel møtt til en ny vinter i Norge!

Når dette skrives er vinteren ubønnhørlig på vei etter en usedvanlig mild og fin høst.

Fint var det også når flere titalls norske familierapeuter var på Europeisk kongress i familierapi (EFTA) i Istanbul i oktober. Styret var også godt representert der. Kongressen hadde et rikt utbud av plenum, paralleller, symposier og workshops. Mange norske var også i ilden og viste mangfoldet i Norge. Mye nytt og mye kjent som vi skal komme tilbake med flere smakebiter fra i neste Metaforum.

Ett eksempel fra konferansen vi ikke skal følge på våre egne arrangementer var åpningen, hvor den ene "museumsvokteren" roste den andre og delte ut priser. Dette skjedde flere ganger og ble av meg opplevd som en lite dynamisk start.

Nora Bateson var der og viste filmen om sin far, og hadde en samtale med Imelda McCarthy. Videre var Sue Johnsen, Jaakko Seikkula og Jim Wilson og mange flere kjente aktører tilstede.

Det ble også foretatt valg på EFTA- og NFTO Board. I dette fant viss foryngelse sted da en yngre tysk kvinne Maria Borcsa overtok som EFTA president etter Kyriaki Polychroni fra Hellas. Den nordiske representanten i styret, vår egen Hans Christian Michaelsen, ble gjenvalgt.

Det var også et symposium om hvordan viktige hendelser preger familier i Europa med innlegg fra Spania, Ungarn og Norge. Spania gikk tilbake til "Franco-tiden" og belyste hvordan dette har påvirket familiene og landet da og nå. Ungarn så også på historien og hvordan de har blitt overkjørt mellom øst og vest i hundreår og hvordan de nå prøver og feiler på vei mot fullt demokrati. Det var ønskelig fra EFTA styret at noen fra Norge kunne si noe om hva 22. juli har gjort med oss. Jeg fortalte noe om det, og tilhørerne virket like sjokkert som oss over at noe slikt kunne skje hos her. Vi mottok anerkjennelse for måten Norge hadde håndtert hendelsen på og verdigheten i rettsaken.

Ellers viste, kanskje Europas fineste by, seg fra sin beste side. Mye sol og litt varierende temperatur. Utrolig mye vakkert å se på som det dessverre ble for liten tid til da offisielt program varte til ut på kvelden. De fleste kostet likevel på seg opplevelsen av å bli skrubbet og massert i Tyrkisk bad. Det badet jeg benyttet hadde vært i kontinuerlig drift i snart 300 år og den engelske avisen The Guardian hadde kåret det til verdens beste. Min massør hadde gjort dette hver dag i 25 år. Det kjentes.

I skrivende stund har vårt tradisjonsrike førjusseminar i Gamle Logen fått færre påmeldinger enn vanlig. Dette er overraskende, med tanke på et svært interessant program med aktuelle forelesere og tema, inkludert kulturelle godbiter. Se omtale i bladet. Vi håper folk i år bare er litt trege med påmeldingene – og at ikke den økonomiske situasjonen i institusjoner og foretak umuliggjør slik deltakelse. Vi håper enda flere medlemmer og andre interesserte har meldt seg på - eller skynder seg å gjøre det - når dette bladet når dere, og at mange også planlegger å melde seg på Vetrekonferansen i februar. Med dette Metaforum kommer program og påmelding til Vetre, med et innhold som vi selv er godt fornøyd med og håper våre medlemmer vil dele oppfatningen.

Vi sees!

Pelle Slagsvold
Leder.

Fra EFTA- kongressen i Istanbul, 2013.

Spennende tanker fra Peter Rober.

Ved Alicja Olkowska

Jeg liker Peter Rober. Jeg liker å lese det han skriver, hvordan han knytter terapeutens egne tanker/reaksjoner til innholdet i den terapeutiske samtalen. Jeg liker måten han snakker om terapeutens rolle og ansvar i terapi. «Å unngå kolonialisering i terapirommet», «å bruke familierapeutens *selv* i terapi», «å være tilstede, oppleve og være kreativ i arbeidet med barn i familierapi», er noen av hans overskrifter. Ja, det er noe som appellerer til meg. Hvordan bruke det man er, har med seg, men samtidig passe på at man ikke kommer i posisjon der man definerer mennesker. Jeg hører mye respekt og ydmykhet i det han skriver, samtidig en viss lekenhet, frihet og kreativitet.

Jeg ble glad da jeg oppdaget at Peter Rober skulle holde flere workshops på EFTA konferansen i Istanbul. Jeg var på to av dem, og må jeg innrømme at jeg liker han enda bedre etter å ha hørt han «live». Jeg ble svært inspirert av måten han tenker, underviser og deler sine erfaringer på.

På den ene workshopen tok han utgangspunkt i Derridas begrep «gjestfrihet» (*hospitality*) og, sammen med sin kollega Lucia Dehaene, reflekterte over hvordan terapeutens intensjon om gjestfrihet (eller vennlighet) i familierapi og utfordringer knyttet til arbeidet med den terapeutiske relasjonen kan bli sett på gjennom Derridas

Peter Rober, familierapeut, underviser og veileder fra Det Katolske Universitetet i Lueven, Belgia

konsept om dikotomi. I Derridas tenkning har språket alltid motsetninger i seg (dikotomier). Dette motsetningsprinsippet finner man i alle begreper.

I workshopen til Peter handlet det om begrepet «gjest-frihet». Motsatsen til gjest-frihet er uvennlighet/fiendtlighet. Disse to begrepene forutsetter hverandre og det er i spenningsfeltet mellom de to at man oppdager det Derrida kaller for *differance*. I møte med klientene der terapeuten ønsker å være vennlig og imøtekommende er det nettopp at dette spenningsfeltet kan bli en stor utfordring. Peter og Lucie utforsket hvordan et enkelt spørsmål terapeuten kan

stille klienten, som f.eks. «Hvor kommer du fra?», kan oppfattes forskjellig av klientene. Noen kan oppleve det som vennlig, mens for andre kan dette spørsmålet bære preg av fiendtlighet og definering. Det betyr at det ikke er intensjonene til familierapeutene som gjelder her, men klientens opplevelse av det som blir sagt. Det utfordrer terapeuten på alltid å være oppmerksom på kompleksiteten i den terapeutiske relasjonen. Den er sammenvevd av terapeuten ønske om å være støttende og til hjelp og å møte klienten på en respektfull og likeverdig måte, samtidig som det alltid vil være et maktspekt til stede, som i praksis viser seg ved at terapeuten og klienten er tillagt ulike roller i terapirommet.

I den andre workshopen fokuserte Peter på barnet som en aktiv part i samtalen. Han åpnet foredraget sitt med å vise en scene fra en fransk film, der en liten jente fikk vite fra sin far at hennes mor døde etter å ha blitt alvorlig skadet i en bilulykke. Jenta var i bilen mens moren kjørte. I scenen Peter viste oss så vi hvordan faren strevde med sorgen over sin kones død, hans sinne mot mor og fortvilelse og redsel for å ikke klare å oppdra jenta alene. Vi så hvordan han snakket med jenta, hvordan jenta ble lei seg og redd - og samtidig «tok ansvar» for sin far ved å bekrefte han og ta imot hans bekymringer. Scenen var sterk og rørende.

Spørsmålet fra Peter var: trenger de to – (far og datter) å gå i terapi? Er det riktig av far å involvere denne jenta i sin sorg og gi henne ansvar for å trøste? Svaret Peter ga oss var at ingenting er entydig. Det er ikke gitt at alle som har opplevd vanskelige

og traumatiske situasjoner trenger å gå i terapi. Barn kan tåle mye, de er aktive deltakere i relasjoner, og det trenger ikke alltid å være farlig eller skadelig å bli involvert i den voksnes sorg i en kort og avgrenset periode. Det kan hende det også kan ha en positiv effekt ved at det kan være en måte å styrke bånd på, og å bearbeide sorgen sammen.

Videre i workshopen dvelte Peter ved de barna som kan virke nølende og stille i terapirommet. Hans idé var at det finnes alltid grunner til barnets stillhet og nøling i terapirommet. Mange barn kan oppleve det som en stor risiko å åpne seg, eller at de har mistet troen på at de voksne kan hjelpe. De kan virke usikre på gevinsten for, og faren ved, å snakke.

Peters anbefaling var å være sensitiv og bruke nølingen som en «veiviser» i samtalen. Han sa «Det er alltid gode grunner til at noen barn velger å forbli stille i rommet eller være usikre på om vi terapeutene kan være til hjelp. Det er viktig å se «nølingen» som en ennå ikke fortalt historie, og utforske denne sammen med barnet og foreldrene».

Ja, jeg liker Peter Rober.

Jeg blir inspirert av ham, og jeg håper nå at denne lille gjenfortellingen av det jeg har hørt i Istanbul kan skape nysgjerrighet hos flere.

For de som skulle ønske å lese noen av Peters publikasjoner så finnes disse på denne websiden:

<http://academic.research.microsoft.com/Author/27704666/peter-rober>

Hilsen fra Alicja.

Styremedlem i NFFT.

Mali: alicja.olkowska@nfft.no

Artikkel:

Heksen Samara, sandørkenen og den personlige øya.

Ved Jarle Svardal

*Artikkelen er tidligere publisert i Fontene 8/2009 og gjengis med forfatterens tillatelse.
Bearbeidet for Metaforum - med mindre endringer - oktober 2013.*

Bruk av kreative metoder i behandlingen av barn og ungdom kan bidra til å utvikle et større følelsesregister og flere valgmuligheter. Ved bruk av et metaforisk språk vil de kunne tilegne seg et bredere perspektiv på sine erfaringer og opplevelser.

I denne artikkelen har jeg beskrevet noe av dette arbeidet ved BUP Asker, med vektlegging av maling og tegning som uttrykksformer. Jeg har også tatt med eksempler fra andre deler av min praksis for å understreke nytten av kreative tilnæringsmåter i terapi.

Jenta som slet med en alvorlig anorexia, fikk i oppgave å male et bilde med temaet «frøet som spirer». Resultatet ble et bilde der frøet var fremstilt som et menneske sittende på kne, med en spire av friske skudd som gikk ut fra kroppen. Hun beskrev voksesmertene og den krevende spireprosessen.

Mennesket er et skapende vesen og har et iboende behov for å sette spor etter seg. Gjennom maling kan indre følelser uttrykkes med ytre former. Siden menneskets opprinnelse har behovet for å formidle seg gjennom streker og bevegelse vært noe grunnleggende (Ødegaard, 2003). Lek, sang, maling, rollespill og dans er vitale språk og ventiler for følelsene ved siden av det å uttrykke seg gjennom ord.

Fellesnevneren for alle kunstneriske uttrykksformer er bevegelse. Å bevege seg og bli beveget er grunnleggende i kreative prosesser. Bevegelse mellom indre og ytre uttrykk utvider språket, mening og virkeligheten.

I arbeid med barn og ungdom er ikke den vanlige samtaleformen alltid tilstrekkelig for å skape trygghet, kontakt, dialog og bevegelse. Det er ikke barnet eller ungdommen det er noe galt med når det blir taust eller svarene på våre spørsmål blir «vet ikke». Som terapeuter må vi våge å bevege oss ut på gulvet og ut av vante

roller. Vi må justere oss selv når vi ikke oppnår ønsket kontakt.

«How to connect?», spør Jim Wilson når han snakker om sitt arbeid med barn og ungdom. Dette er et spørsmål som kan være nyttig å ha i bakhodet så vi ikke stivner i terapeutrollen.

«**Kreativ gruppe**» er et tilbud ved BUP Asker til ungdom i alderen 14 til 18 år med sosial angst og vegringstilstander som henvisningsgrunner. Her blir maling- og drama kommunikasjon brukt som uttrykksformer.

Gruppen kommer i tillegg til andre tilbud ungdommene har ved poliklinikken. Dette gjør at gruppelederne kan legge bort sine «tradisjonelle roller» med utredning, behandlingsplan, diagnostisering og den enkeltes problem i fokus.

KREATIVITET OG LEK.

Ordet kreativitet kommer fra latin, «create» og betyr (ny)skapende. Kreativitet blir i Wikipedia beskrevet som skapende evne eller virksomhet, det vil si oppfinnsomhet, iderikdom og det å lage eller finne på noe nytt. Kreativitet er avgjørende for å løse problemer og utfordringer i alle situasjoner og for å skape forandring og fornyelse. Kreativitet blir særlig forbundet med oppfinnelser, vitenskap, kunst og håndverk, der utøverne gjennom fantasi og

forestillingsevne tenker annerledes og nytt, skaper noe originalt eller setter noe kjent sammen på nye måter. Den mentale prosessen bak kreativitet er komplisert, og det er ingen entydige forklaringsmodeller eller definisjoner. Kreativitet kan være en medfødt egenskap, men kan også læres og utøves gjennom praktiske teknikker.

Kreativitet og lekenhet er viktig for å skape en trygg base når man skal arbeide med barn og ungdom. Når man som behandler forsøker å skape en tilstrekkelig trygg kontekst for barn slik at forandring muliggjøres, må man ta steget inn i lekens verden (Winnicot, 1971).

Leken er et område der alternative ideer og handlinger i relasjoner kan oppdages og oppleves. Uten lekenhet er det lite trolig at det skjer noen forandring. Lek og kreativitet er viktig for å få til bevegelse. Og bevegelse er forutsetning for forandring (Wilson, 2001).

MANGLER ORD.

Vi vet alle hvor vanskelig det kan være å beskrive en opplevelse eller følelse med rene ord, enten den er av positiv eller negativ karakter. For en del ungdommer er dette særlig vanskelig. Å mangle ord på følelser kalles på fagspråket for alexithymi (Skårderud, 2000). Dette ser man kanskje særlig hos ungdommer med spiseforstyrrelser. «Vet ikke» er et svar som kommer ofte. Å sette ord på det hun føler er vanskelig fordi hun ikke vet hva hun føler. Både det å skille mellom og nyansere følelser, samt å skulle lokalisere hvor i kroppen følelsene sitter, kan være en utfordring.

ANALOG OG DIGITAL KOMMUNIKASJON

Språket vårt kan ifølge kommunikasjons-teorien deles inn i analogt og digitalt språk (Røer, 2006). Det digitale er tegnene, de rene ordene. Det er ingen likhet mellom ordene og det de forsøker å uttrykke. Slik som at ordet *mat* ikke ligner på mat. Det analoge språket gir det digitale liv. Kroppsspråk, gester, mimikk, tonefall sier

noe om konteksten eller hvordan det som sies skal oppfattes av mottakeren. Det analoge språket er nært knyttet til følelsene våre og er spontant.

Dersom det digitale språket av ulike grunner er hemmet, det vil si at følelsetemaer er ubevisste, undertrykte eller forbudte å snakke om, vil det analoge språket kunne blomstre. Det oppstår bl.a. psykosomatiske symptomer. Symptomene som møter oss hver gang vi sitter med en ny klient eller familie, kan altså forstås som analoge uttrykk. Sett på denne måten kan vi si at vår jobb blir å hjelpe klienten eller familien til å oversette det analoge budskapet (symptomene) til digitalt språk (verbalt språk). Hva er det underliggende budskapet? Hvordan skal vi forstå de vanskene vedkommende opplever og ønsker forandring i forhold til?

METAFORER SOM BROBYGGERE.

Ordene i språket vårt, innholdet og betydningen, kalles for denotasjon. Den betydningen ordene vekker i oss av mer emosjonell karakter og som gir oss assosiasjoner, kalles konnotasjon. Når ordene som brukes gir oss andre assosiasjoner enn det de betyr i utgangspunktet, dannes kjeder av konnotasjoner (Røer, 2006). Mens denotasjon er knyttet til digital kommunikasjon, tilhører konnotasjon analog kommunikasjon og oppstår i overgangen mellom det analoge og digitale i språket.

Metaforer er bilder og ord som kan hjelpe oss med å oversette de analoge budskapene til digitalt språk. Metaforer kan enkelt forklart oversettes med «billedlige uttrykk» som muliggjør forståelse av noe gjennom noe annet (Lundby, 1998). Metaforer er ordbilder som gir muligheter til å forflytte seg mentalt til nye kontekster (Røer, 2006).

Jeg hadde nylig en seks år gammel gutt i terapi, med foreldrene til stede. Han ble henvist grunnet store følelsemessige svingninger og sinneutbrudd. Gutten snakket i først time om hvordan han hadde det når han kjedet seg. Jeg kom da til å

tenke på min egen barndom og hvordan det føltes når jeg kjedet meg på det lille stedet jeg vokste opp. Jeg lette etter ordene og begynte å si noe om den kløende følelsen i kroppen... Da spurte gutten meg; «Var det som en sandørken?» «Ja!», svarte jeg umiddelbart, «det var akkurat som en sandørken». Dermed fortsatte vi å snakke om kjedsomhet i et metaforisk språk. Han laget tegninger av to borger som beskrev krigen som foregikk mellom de gode og dårlige følelsene inne i han og som oppsto når noe vanskelig skjedde i forhold til jevnaldrende eller til foreldrene. Guttens metaforer ble visuelle beskrivelser for hvordan han hadde det følelsesmessig og ble avgjørende for meg og for foreldrene i forståelsen av han. Videre ble det hjelpsomt for foreldrene hvordan de skulle regulere guttens følelser.

Men det er ikke alle som er rike på metaforer i utgangspunktet. Derfor er det viktig at vi som terapeuter tilbyr metaforer og et språk som kaller på følelsesmessige bilder når det konkrete verbale språket er begrenset og vi møtes av «vet ikke»-svar eller taushet.

NARRATIVER OG EKSTERNALISERING.

Bruk av bilder, maling og tegning gir avstand til en selv og til problemene man opplever. Man får en distanse som gir rom for kreativ problemløsning og til å se andre muligheter og veier å gå. I arbeidet med spiseforstyrrelser er det å finne et navn eller bilde på anoreksien eller bulimien ofte hjelpsomt. Problemet oppleves i utgangspunktet som noe som klitrer seg til klienten og som medfører skam og skyldfølelse. Ved å se problemet som noe utenfor klienten, som «en ubuden gjest», kan ungdommen, sammen med terapeuten, utforske hva denne gjør med vedkommende og familien rundt. Ved å utforske hva «gjesten» gir av positive gevinster og av negative konsekvenser, kan ungdommen lettere ta stilling til problemet og ønsket endring. Dette kan være vesentlig i motivasjonsarbeidet når ambi-

valensen er stor hos den med spiseforstyrrelser.

Metaforiske bilder gir muligheter både til å beskrive den problemrettede historien, men også til å illustrere en foretrukket historie (White & Epston, 1990) der drømmene, ønskene og de gode hjelperne er tilstedeværende. En slik indirekte måte å arbeide med sine egne temaer på kan oppleves mindre truende enn samtaler i mer direkte form én til én.

Sammen med en kollega hadde jeg ukentlige samtaler med en jente på 15 år som i begynnelsen ikke ønsket å snakke om at hun hadde en spiseforstyrrelse. Hun hadde reagert med sinne og fortvilelse når andre hjelpere før oss brukte betegnelsen. Vi spurte henne hva hun ville kalle det hun var henvist til oss for, og som noen ville kalle en spiseforstyrrelse, om hun hadde et navn eller et bilde som kunne passe slik hun opplevde det. Dette gjorde situasjonen mindre ubehagelig for jenta. Hun kom på en eventyrfigur hun hadde lest om som het Samara. Dette var en liten heks med sort strittende hår. Til neste samtale kom hun med et bilde hun hadde tegnet av Samara. Nå kunne vi utforske hvordan Samara hersket med henne, hva som opplevdes positivt og negativt. Hun ble gradvis mer klar for å ta opp kampen med Samara og gjenvinne kontrollen over sitt eget liv. Foreldrene, som deltok i samtaler med jenta, fikk nå en annen måte å se på problemet på og kunne lettere gå inn og være allierte med datteren i kampen mot spiseforstyrrelsen.

OM GRUPPEPROSESSEN

Det er ulike temaer i oppgavene som gis ungdommene i kreativ gruppe. Likevel kan mange av dem deles inn i to kategorier: prosessorienterte/fremtidsfokuserede og oppgaver om selvavgrensning/relasjoner. De prosessorienterte oppgavene har til hensikt å få ungdommene til å assosiere til grunnleggende temaer i egne liv, hvor de befinner seg, veien videre og ønskede mål. I disse oppgavene ligger muligheter for å

beskrive bevegelse, håp, drømmer og ønskede endringer. Eksempler på slike oppgaver er; «Min vei», «Min reise», «Frøet som spirer».

Den andre typen oppgaver, som handler om selvavgrensning, blir gitt blant annet med tanke på at mange av ungdommene har erfaringer med krenkelser og at egne grenser har blitt trådt over. Oppgavene gir muligheter til å tematisere og visualisere egne grenser og forhold til andre mennesker, på godt og vondt. Eksempler på slike oppgaver kan være: Min personlige øy, mitt hus, min personlige kommode, mitt tre eller lignende.

Treet har blitt brukt som tema i flere former (Minde, 1994). Både som symbol på livet og som symbol på mennesket. Som symbol på mennesket kan treet analogt forstås på følgende måte: Jord: næring. Røtter: føttene, tilhørighet. Stammen: ryggstøyle, kroppen. Kronen/grenene: hodet/armene.

Som «livets tre» er man opptatt av å få frem ungdommens verdier, håp og drømmer. Her symboliserer røttene: Hvor kommer du fra? Jordsmonnet: hvor lever du nå og hvem har du rundt deg?. Stammen: din kompetanse og dine ferdigheter. Greinene: håp, visjoner og drømmer for fremtiden. Bladene: viktige personer i livet ditt. Fruktene: hva slags gaver har du fått i livet ditt?

Den siste varianten ga vi som oppgave motavslutning i en av gruppene. Når alle hadde laget hvert sitt tre ba vi ungdommene skrive ned på post-it lapper til hverandre ord og betegnelser de forbandt med den

enkelte. Disse ble så festet til hver og en sitt tre. Alle ungdommene dro fra gruppen med treet sitt fullt av anerkjennende og positive beskrivelser av seg selv.

Noen ganger har oppgavene blitt presentert helt kort som; «Temaet i dag er min personlige øy. Nå skal dere male et bilde med utgangspunkt i de assosiasjonene dere umiddelbart får ut fra oppgaven». Andre ganger har vi gitt lengre instruksjoner: «Tenk at du befinner deg på en vei,

hva slags vei er dette, hvordan ser landskapet ut? Er det en smal sti eller er det en bred vei? Er det en rett vei eller er den svingete, bratt... Er du alene på veien eller går du sammen med noen? Treffer du andre på veien? Er det en behagelig vei å gå på eller er det ikke godt å være der? Eller kanskje begge deler?».

I oppgaven «min vei» har flere ungdommer med spiseforstyrrelse beskrevet en vei som deler seg i to, der den ene tilsynelatende er rett og enkel å gå på, men den andre er svingete og ulendt med mange utfordringer. Her synliggjøres ambivalensen og valgene en står overfor for å komme ut av sykdommen. En annen ungdom beskrev «dobbelheten» i sin spiseforstyrrelse ved hjelp av collage som viste et todelt bilde der den ene siden var en engel, mens den andre siden viste en djevel.

Det har variert hvor lange instruksjoner som blir gitt. Det er et poeng å sette i gang assosiasjoner hos den enkelte, samtidig som det er viktig å unngå føringer på at temaene skal tolkes på en spesifikk måte.

OM MALEPROSESSEN

Enkelte ganger har maleoppgavene blitt innledet med en historie. Blant annet har vi brukt utdrag fra «Den lille prinsen» og «Det usynlige barnet» (Mummitrollet). Her er også hensikten å skape assosiasjoner til temaer i eget liv.

Etter at oppgaven er gitt beveger vi oss inn i et større rom der maling, pensler og lerret/maleark står klart. Maleprosessen varer i 15-30 minutter. I utgangspunktet vektlegger vi at de ikke skal bruke for lang tid. Dette for å unngå at fokuset blir for mye på et «perfekt» produkt.

Det er assosiasjonene og prosessen som er det viktigste. Samtidig er vi ikke rigide på tiden. Praten som foregår mellom ungdommene under maleseansen er også viktig for dem. Det er mange temaer oppe som de utveksler meninger om. Praten går lett når de har malingen å holde på med samtidig. Alle velger å sitte samlet, på

tross av at vi legger til rette for å kunne sitte alene og arbeide i fred og ro. Vi tenker derfor at det sosiale aspektet ved aktiviteten er svært viktig for ungdommene.

Grove pensler og fargestifter foretrekkes fremfor spisse blyanter. Dette for å unngå for mye fokus på detaljer og et perfekt sluttresultat. Å boltre seg med farger på store ark blir desto viktigere. Et rikt utvalg av farger er tilgjengelig, samt muligheter til å lage fargekombinasjoner og blande farger etter egne ønsker. Farger er hjelpemidler til å uttrykke ulike følelser og nyanser i følelser.

Vi lærer ikke opp ungdommene i hvilke følelser fargene symboliserer. Vi tar heller utgangspunkt i hva hver ungdom legger i egen fargebruk. Noen eksempler på relasjonen mellom farge og følelse som er vanlig brukt kan likevel nevnes: Rødt: sinne. Blått: trist. Svart: redd. Brunt: skyldfølelse. Grønt: sjalusi. Orange: nervøs. Gult: glad.

Når maleprosessen er ferdig, samles vi igjen i sofagruppen. Det blir da tatt en runde hvor hver enkelt blir spurt om de kan tenke seg å vise bildet sitt. Neste spørsmål er om de kan fortelle om bildet. Deretter spør gruppelederne om det er ok at vi stiller noen spørsmål om kunstverket. På alle disse tre stadiene har den enkelte mulighet til å reservere seg. Det er imidlertid sjelden at ungdommer sier nei til å vise frem bildene. Det hender at de ikke har noe å si om det med en gang, men at de synes det er greit å få spørsmål.

SVEVENDE, NAKNE OG ØDE ØYER.

Spørsmålene fra oss som ledere har til hensikt å utforske elementene i bildet. Spørsmålene relaterer seg til bildet og ikke til personen bak. Vi spør og snakker hele tiden på et metaforisk plan og unngår som

sagt å tolke bildene. Vi kan også spørre om ting som ikke er i bildet. Dette for å øke ungdommens nysgjerrighet på historien(e) i bildet: «Er det noen andre øyer i nærheten eller ligger den for seg selv? Hvordan er det å komme seg dit? ..«Om det kom noen på uanmeldt besøk til øya di, hva ville du gjort da?».

En av gruppedeltagerne malte en øy som svedde opp i luften. Hun fortalte at dette var en frodig øy. Samtidig kunne det bli kjedelig å være der. Det var noen andre mennesker der også, samtidig kunne det være krevende å komme seg til denne øya.

En annen deltager malte en naken øy uten mennesker eller vegetasjon. Han beskrev det som et ensomt sted å være og at ingen kom dit. Samtidig fortalte han at det alltid

var stille vær og at det var varmt der. Her ble vi i våre spørsmål opptatt av å «hente inn» elementer som ikke var i landskapet hans og som kunne forsterke og utvide den positive historien knyttet til bildet.

SAMARBEID OG SAMSPILL.

Noen ganger får ungdommene oppgaver hvor de skal samarbeide. Dette kan være maleoppgave eller en kombinasjon av tegning og collage (bilder/overskrifter fra blader). Et eksempel på det siste var en av gruppene som skulle forestille seg at de skulle flytte sammen i et hus. De skulle tegne huset, diskutere og planlegge de ulike rommene, komme frem til hvem som skulle bo hvor og innrede huset. Det ble en livlig diskusjon mellom ungdommene. To stykker tok etter hvert klar styring med å tegne selve huset, samtidig som de tok inn andres forslag og diskuterte seg frem til løsninger. Det oppsto en høylytt diskusjon mellom to av ungdommene om hvem som skulle bo i underetasjen. De kom etter en stund frem til en løsning som gjorde at de kunne dele etasjen seg i mellom. Oppgaven opplevdes for gruppa først og fremst som morsom. Samtidig ga det også anledning til et aktivt samspill som krevde forhandling, problemløsning, gi og ta, samt det å komme frem til et felles produkt. Alt dette er viktige elementer i sosialt samspill også ute i den «virkelige verden».

AVSLUTNING.

Siden 1997 har jeg jobbet med kreative grupper, både innenfor en døgnavdeling og innenfor BUP. Dette har vært en morsom og berikende måte å arbeide med ung-

dommer på. For de som har lyst til å starte opp med lignende grupper vil jeg si: sett i gang! Ikke gjør det for avansert. Det viktigste å planlegge på forhånd er temaene. Som terapeuter er vi gode til å stille spørsmål. Det samme gjelder her. Still nysgjerrige spørsmål og ikke bli for opptatt av din egen fortolkning av bildene, selv om det ikke er til å unngå å få tanker og hypotese om hva bildene betyr. Det vesentlige er imidlertid hva ungdommene selv får ut av sine egne fortolkninger og opplevelser av oppgavene og bildene de lager. De står fritt om de vil beskrive en deilig og uproblematisk ferieopplevelse på «sin øy», eller om de vil tematisere gode og dårlige erfaringer fra eget liv. Å få denne friheten til å velge tror jeg er viktig for at ungdommene fortsetter å komme til gruppa og ikke dropper ut.

Vårt bidrag er å gi redskaper som ungdommene får bruke på sin måte og bidra med andre uttrykksformer ved siden av det rent verbale.

Litteratur:

- Lundby, G. (1998). *Historier og terapi*. Tano Aschehoug.
- Minde, Åse (1994). *Fra kokong til sommerfugl*. Ad Notam Gyldendal
- Røer, Anne (2006). *Spiseforstyrrelser*. Gyldendal norsk forlag
- Skårderud, Finn (2000). *Sterk-svak. Håndboken om spiseforstyrrelser*. Aschehoug & co, Oslo
- White, M., & Epston, D. (1990). *Narrative Means to Therapeutic ends*. New York: W.W. Norton & Company
- Wilson, Jim (2001). *Barnets røst i utredning og behandling*.
- Winnicott, D.W. (1971). *Playing and reality*. Routledge. Sv. Overs: Lek och verklighet. Stockholm: *Natur och kultur*, 1981.
- Ødegaard, Anette Juel (2003). *Kunst og uttrykksterapi*. Universitetsforlaget.

Jarle Svardal er nå ansatt som familierapeut ved Homansbyen familiekontor i Oslo.

Han er også styremedlem i NFFT. (Red. anm.)

Mail: jarle.svardal@nfft.no

Førjulsseminaret 2013:

I forkant av førjulsseminaret i Gamle Logen i år har vi tatt inn litt bakgrunnsstoff om de to flotte kvinnene, Fakhra Salimi og Gry Stålsett, som presenterer sitt arbeid og sine tanker der.

Gjengitt med tillatelse.

Plan Norges Jentepris til Fakhra Salimi

Oslo (NTB): MiRA-senterets leder Fakhra Salimi er tildelt Plan Norges Jentepris 2013.

Hun får prisen for sitt arbeid for minoritetsjenters rettigheter i Norge, og for å skape forståelse for norsk kultur i innvandremiljøer.

– Fakhra Salimi er en bunnsolid vinner av Plan Norges Jentepris. Hun fortjener virkelig denne prisen. Hun har i over tre tiår gjort et viktig og uvurderlig arbeid for å sikre at minoritetsjenter- og kvinner ikke diskrimineres, men får oppfylt sine rettigheter, sier tidligere justisminister Knut Storberget, som leder juryen.

Storberget har sammen med jurymedlemmene Birgit Skarstein, Laila Bokhari, Gunhild Stordalen og Anita Krohn Traaseth kåret vinneren blant 24 nominerte kandidater.

Salimi, som kom til Norge fra Pakistan i 1979, leder MiRA-Senteret (MiRA – Ressurssenter for innvandrere- og flyktningskvinner). Hun mottar prisen på FNs jentedag fredag 11. oktober. Hun forteller at hun er overrasket og takknemlig.

– Jeg er beæret, utrolig glad og veldig ydmyk, sier Salimi. (NTB)

(Og vi gleder oss til å møte henne i Gamle Logen. Red. ann.)

FOTO: Stig B. Hansen

Fakhra Salimi – prisbelønnet for sin innsats for minoritetskvinneres rettigheter – konstaterer i jubileumsåret for kvinners stemmerett at kvinner med minoritetsbakgrunn fortsatt må kjempe for å bli sett og hørt.

Vi fortsetter presentasjonen av Fakhra med et intervju i forbindelse med stemmerettsjubileet i år - gjort av Olga Stokke.

Publisert i Aftenposten 16. juni 2013.

Fakhra Salimi: ”Jeg har betalt prisen for min frihet”

Etter rundt 30 år med likestillingskamp reagerer Fakhra Salimi på at ikke flere minoritetskvinner blir løftet frem når Norge feirer 100 år med stemmerett for kvinner.

Fakhra Salimis mor var ulykkelig i ekteskapet med faren. Moren kom fra en velstående familie, ble behandlet som en prinsesse, men ble giftet bort veldig ung. Ekteskapet førte henne inn i huset til en særdeles sterk svigermor.

- Mors svigermor, min farmor, var en sterk autoritet og mor led under det. Min farmor bestemte, det var hun som styrte i huset.

- Jeg er preget av sterke kvinner i familien, oppvokst i krysningen mellom en tradisjonell mor, en sterk farmor og en mer liberal far som sa at mine døtre skal ha like høy utdanning som mine sønner. Vi er fem søstre, og to brødre, som er blitt veldig sterke, selvstendige og samfunnsengasjerte.

Mor var trist og gråt

Selv gjorde Fakhra Salimi opprør mot tradisjonene.

- Jeg har identifisert meg med min mor. Kanskje det var fordi hun var så trist og ofte gråt, at jeg ikke ville gifte meg. Jeg tror det er det som har drevet meg, kampen mot urettferdighet.

Fakhra Salimi har viet sitt liv til kamp for likestilling og kvinners rettigheter. For 24 år siden startet hun MiRA ressursenter for minoritetskvinner. Ved forrige kommunevalg lånte senteret en valgurne av Oslo kommune for å lære opp hundrevis av minoritetskvinner i å stemme. Det samme gjør de før årets stortingsvalg.

Hun brukte stemmeretten for første gang i Norge i 1983, det året innvandrere med minst tre års opphold i landet fikk stemmerett ved lokalvalg.

- Det var en stor dag for meg. Jeg var veldig emosjonell. Jeg hadde nesten tårer i øynene da jeg sto i køen. Jeg tenkte: Her skal jeg bruke min stemmerett! Her skal jeg bestemme! Jeg skal endre noe! .... Jeg følte faktisk at jeg hadde ... makt. Etter å ha brukt stemmeretten, gått inn i den magiske boksen, sett på disse listene – jeg vet ikke om jeg krysset av riktig på stemmeseddelen en gang – men følelsen av å ta på selve stemmeseddelen, se på den, krysse av ... og legge den i valgurnen...da følte jeg: JA!

- Jeg kom jo fra Pakistan med militærdiktatur. Det å stemme ga meg tilhørighet, den dagen følte jeg at jeg var en del av Norge.

- I Regjeringens stemmerettskomité er det ingen minoritetskvinner, men det er en mann med minoritetsbakgrunn?

- Jeg ble veldig overrasket over at ingen minoritetskvinner som har jobbet med likestilling og politikk, er representert i jubileumskomiteen for kvinners stemmerett.

- Det er skuffende at vi skal oppleve dette i Norge i 2013. Ved å utelate minoritetskvinner usynliggjør de kvinnenes engasjement og gir signal om at det ikke finnes politisk engasjerte minoritetskvinner.

- Føler du deg usynliggjort etter alle disse årene?

- Jeg er ganske høyrøstet og kan ikke være usynlig, men likevel: Maktøverne usynliggjør de sterke stemmene, men tar gjerne med noen som kan brukes som minoritetsalibi. De som sitter

i maktposisjon ønsker ikke at mektige minoritetsstemmer skal komme inn i disse foraene. Kanskje de sterke stemmene begynner å stille spørsmål som utfordrer status quo?

- Hva er frihet for deg?

- Frihet for meg er å ta egne valg. Men det er ikke alltid lett. Jeg har også betalt prisen for min frihet. Da jeg kom til Norge var jeg ung, ugift og engasjert i likestillingskamp. For noen var jeg eksotisk og de var nysgjerrig på om jeg var jomfru. Enkelte var ute etter å ha seksuell erfaring med en muslimsk kvinne. Det var ganske tungt mange ganger å skulle markere egne grenser og gjøre krav på alminnelig respekt. Jeg opplevde også sladder og moralisering fordi jeg ikke var gift.

Ville ikke bøye seg

Hver gang hun var hjemme i Pakistan antydet moren at nå måtte hun gifte seg.

- Men jeg var ganske bestemt på at jeg kom ikke til å bøye meg for det. Jeg ville være mer selvstendig. Heldigvis har familien min støttet mine valg.

Hun tror at morens selvoppgivelse kan ha påvirket hennes valg.

- Men jeg ser ikke på min mor som et offer. Hun giftet seg for å oppfylle sin mors ønske. Det hadde en pris. Vi må alle ta konsekvensen av våre valg.

- Når jeg sier Gro Harlem Brundtland, hva tenker du da?

- En sterk, modig kvinne. En besluttsom og selvstendig kvinne.

- Hva er verd å kjempe for i dag?

- Flere kvinner må bli økonomisk uavhengige, komme i arbeid. Etter så mange år står kampen fortsatt om at minoritetskvinner skal bli synlige og komme inn i maktposisjoner. Vi er fortsatt holdt utenfor i mange viktige beslutningsorganer!

Gry Stålsett:

”DET ER LOV Å VÆRE LEI SEG”.

Av Helle Nilsen.

Publisert 29.09.2013. Nettavisen

Depresjon er den nye folkesykdommen.

1 av 5 mellom 16 og 30 år oppsøker hjelp mot depresjon. Hele 6-12 prosent av befolkningen har depresjon til enhver tid. 1 av 3 ungdommer føler seg ensomme. 10 prosent av ungdommen driver med selvskading og en tredjedel av alle uføre har psykiske lidelser.

- Vi opplever en depresjonsepidemi og det er bekymringsfullt fordi det er så omfattende og fordi det øker, sier psykolog Gry Stålsett.

Modum Bad holder konferanse om skamlidelser på Litteraturhuset i Oslo og har kaldt den "Skamlidelser - en folkehelseutfordring".

Foto: Helle Nilsen

DEPRESJON OG SKAM: - Vi står overfor utfordringer når så mange lider av depresjoner og tallet øker, mener psykolog Gry Stålsett

Til stede for å kaste glans over et meget viktig tema i tiden, er både ordfører Fabian Stang og Kronprins Haakon.

- Livet er sammensatt

- Hver tid har sine lidelser, sier Stålsett.

Hun mener vår tids lidelser er depresjon, i tillegg til spiseforstyrrelser og rus.

- Vi må forebygge og få en annen holdning til følelser i samfunnet, sier hun til Side2.

Hun mener mange i dag er redde for de vonde følelsene, redde for å kjenne på skammen og har en "enten eller" holdning vi må bort fra. Enten er du lykkelig eller så er du det ikke.

- Det er lov å være lei seg, livet er ikke enten perfekt eller ingenting verdt. Det er sammensatt og det er motsetningsfylt. Det må være rom for mer refleksjon.

Holdningsendringen hun snakker om må frem på alle fronter, det må rett og slett undervises i følelsenes ABC.

- For mange i dag er det vanskelig å romme ambivalens, både for seg selv og andre. Det må en samfunnsendring til, det må snakkes om og det må undervises i følelser, rett og slett.

Uutholdelig smerte

Til vanlig jobber Stålsett med mennesker som ikke takler den ambivalensen og der skammen ødelegger så mye. Den føles som en uutholdelig smerte.

- Frykten for ikke å være vellykket og frykten for å bli avslått er så stor for noen at de kjenner en enorm smerte. Denne smerten er så uutholdelig at man gjør hva som helst for å slippe å kjenne på den. Mange skammer seg og skammen sier: "Jeg er feil".

- Skammen kan føre til ensomhet og en lidelse som gjør seg gjeldende på mange ulike plan. Følelser av uverdighet, utilstrekkelighet og "det å være feil".

- *Hvorfor er det slik at vi føler at vi bare må være vellykket?*

- Vi lever i et samfunn der tristhet nærmest har blitt tabu og det kun er lov til å vise de lyse sidene. Noen holder skammen unna for å slippe å kjenne på den, for eksempel ved å flykte inn i flinkheten. Vi prøver å være så perfekte som mulig for å slippe å føle på skammen. Allikevel er den der og av noen beskrives den som en slags kuldeopplevelse, en fravær av varme og også fysisk smerte - en vertikal smerte inn mot ryggraden.

Det er ikke enkelt å skulle være perfekt til enhver tid og selv de med tonnevis av selvtillit kan allikevel ha en lav selvfølelse.

- Skammen er sentral for selvfølelsen. Mange kan være høye på selvtillit men lave på selvfølelse. Det betyr at sårbarheten og antenne for krenkelser ligger og ulmer rett under overflaten. Skammen blir på en måte underteksten i et perfeksjonistisk fasadesamfunn, undersiden av den narsissistiske kultur.

- Hvorfor flykter man?

- For mange føles det som en eksistensiell smerte som kan minne om kjærlighets sorg. Konsekvensen av å ikke bli sett; føle seg usynlig, og som "ingen" er sårbarheten. Noen ruser seg, skader seg selv eller flykter inn i flinkheten og bygger en falsk fasade. Andre gjør hva som helst for å slippe depresjonen, smerten, ubehaget og trettheten unna.

Samtidsdiagnosen: Trettheten av å være seg selv

- Vanlige tanker for deprimert eller suicidal kan være; "Hele meg er en tragedie", "Jeg er bare til belastning".

- Mange angriper seg selv eller andre, noen reagerer med å trekke seg tilbake og unngå å utsette seg for situasjoner der de må involvere seg. Av de som tar livet sitt: så er det Ikke fordi de vil dø, men fordi det er for slitsomt å leve. Og for de etterlatte som ikke finner et brev er det en vanskelig arv å sitte igjen med.

Det føles ofte som et personlig svik for familien og kanskje særlig for barn der mor eller far har tatt livet sitt. Man tror det dreier seg om en selv.

"Dersom ikke engang mamma kunne elske meg, hvem kan det da?" Dette er spørsmål som dukker opp.

- Vi må forebygge mer og ikke gå for kortvarige løsninger. Følelser er ikke forbudte og det er lov å kjenne på tristheten inni seg. Romme den.

*

Møt Svein Tindberg med en times forestilling hver av dagene i Logen.

Den første dagen leser skuespilleren Svein Tindberg tekster han har skrevet om sitt møte med de hellige tekstene og tradisjonen i jødedom, kristendom og islam. "Abrahams barn" har gått over flere sesonger på det Norske teateret. Over 70.000 mennesker har sett stykket siden februar 2012. Vi får et gløtt inn denne vel omtalte forestillingen. Den andre dagen har han med seg to yngre slampoter, Sarah Camille og Fredrik Høyer, på scenen.

- Få med dere dette – og den hyggelige førjulsstemingen.

*

VEL MØTT TIL SEMINAR I GAMLE LOGEN 5. OG 6. DESEMBER!

Invitasjon / program var vedlagt forrige nummer av Metaforum
For mer informasjon se www.nfft.no og annonse bak i dette bladet.

*

VI GRATULERER!

En av NFFTs gode veteraner,
Frid Hansen, ble hedret med St.
Olavs Orden tidligere i år:

Det var høytid og fest da fagsjefen ved Borgestadklinikken, Frid Hansen, ble hedret for sin samfunnsinnsats gjennom utnevnelsen til Ridder 1.klasse av St Olavs Orden.

Dette er en velfortjent anerkjennelse for den store innsatsen du har gjort for barna og familiene i rusfeltet, sa fylkesmann Anne Enger, blant annet.

- Du er en fagperson med stor personlig integritet, en fagperson som villig deler kunnskap med varme og engasjement for mer helhetlig hjelp til familier med rusproblemer, sa fylkesmannen i Østfold, Anne Enger, videre i sin hilningstale til Frid Hansen.

Hennes engasjement, uredde stil og evne til ikke å slå seg til ro i arbeidet for å bedre barna og pårørendes situasjon, ble også trukket fram av flere talere.

- Du har tålt belastningene ved å være pioner, og har en egen evne til skarpe formuleringer, sa psykologforenings representant blant annet. Kollegaer fra Borgestadklinikken trakk i sin tale fram hvor Frid Hansen i stor grad har bidratt til klinikken og kompetansesenterets spisskompetanseområdet, som er gravide og familier med rusproblemer.

- Du har et stort mot og evne til nærvær når du både er opptatt av den som bruker rusmidler og de nære personene rundt misbrukeren. På klinikken gror det i dine tydelige spor, sa faglig leder ved Borgestadklinikken Skien, Guro Brekke, blant annet.

Frid Hansen er psykologspesialist og har vært ansatt ved Borgestadklinikken siden 1986. Hun har bidratt til det mange mener er et paradigmeskifte i forståelsen av rusproblemer, fra et ensidig individfokus til et familie- og generasjonsperspektiv. Hun er en ettertraktet kurs- og foredragsholder og bidrar med sin kunnskap også utover Norges grenser. Frid har gitt ut flere artikler, bøker og hefter. Hun har bidratt med erfaringer og kunnskap i offentlige utredninger, og med innlegg i media.

Hun formidler et positivt menneskesyn og har vært opptatt av å utfordre skam og tabuer som omgir bruk av rusmidler. Gjennom sitt arbeid har hun bidratt til at mange barn og voksne har fått hjelp og en bedre livssituasjon.

(Tekst og bilde fra Borgestadklinikken web-sider). *Metaforumredaksjonen*

Frid Hansen har produsert en rekke bøker, artikler og temahefter.

Vi gjør oppmerksom siste tilskudd: ”Familieorientert rusbehandling”

Boken gir en innføring i hvordan inkludere familien i behandling og hvordan kartlegge og vurdere barnas situasjon.

Frid Hansen er psykologspesialist og fagsjef ved Borgestadklinikken. Boken har som formål å være til inspirasjon for behandlere som møter rusrelaterede problemer, og som ønsker å jobbe i et familieorientert perspektiv. Gjennom Hansens kliniske erfaringer gir hun innspill til hvordan et slikt terapeutisk behandlingsforløp kan foregå.

Frid Hansen er opptatt av et alle som trenger hjelp for sin rusproblematikk skal bli sett og møtt ut fra en forståelse av at et rusmiddelproblem er hele familiens problem. Ulike sider ved familielivet berøres og blir på ulikt vis belastet når et familiemedlem har et rusproblem. Behandlingsperspektivet for den voksne må innebære et forebyggende perspektiv for barn. Barn er i en risikofylt livssituasjon når mamma eller pappa har et rusproblem. Dette er blant temaene i boken.

Foto: Borgestadklinikken

Fylkesmann Anne Enger (t.v.) utnevnte i mars i år fagsjef ved Borgestadklinikken Frid A. Hansen til ridder 1. klasse av St. Olavs Orden.

Boken kan kjøpes ved henvendelse til Borgestadklinikken.

✂ ÅRGANGSKLIPP:

Framveksten av familierterapi i Norge og Norsk forening for familierterapi.

av Haldis Hjort (2000)

Forkortet og bearbeidet av Pål Abrahamsen for Skandinavisk forum 2002.

Vi er nå ved avslutningen av jubileumsåret for NFFT og Metaforum (30 år). Som lovet bringer vi enda et klipp fra tidligere årganger og synes det er på sin plass å være litt historiske i denne sammenhengen. Derfor trykker vi denne gangen Haldis Hjorts oppsummering av utviklingen innen vårt felt fra 60tallet og frem til år 2000.

Fra slutten av sekstitallet i Norge vokste det som ble kalt *familedynamikk* fram. Mens "psykodynamikken" var fokusert på den enkelte klient og dennes barndom, tenkte man at familedynamikken kunne være redskap for å forstå familien her og nå. Mye av de første familedynamikernes tenkemåte var inspirert av den klassiske psykoanalysens naturvitenskapelige forbilder, blant annet termodynamikken, der forskeren/terapeuten er *utenfor* fenomenet han/hun studerer. Man lånte begreper fra psykoanalysen, og "transponerte" dem til et gruppenivå. Eksempler er "familieforsvar" eller "ego-masse". Etter hvert kom *system*-teorien inn med begreper fra kybernetikk, informasjons- og kommunikasjonsteori, der alle "delene" virket inn på hverandre, og helhetens behov var overordnet den enkeltes. Begrepene familierterapi og systemisk-terapi kom til å gå igjen som synonymmer.

Fra Modum Bads Nervesanatorium kom det flere hefter om familierterapi i slutten av sekstiårene. Bladet *Fokus på familien* som var et samarbeid mellom Modum Bad og familiekontorene, kom ut med sitt første nummer i 1972. Redaktørene (Assev og Holm) skriver i sin første leder: "Det synes uomtvistelig at familiebehandling i dag er på mote, og man kan kanskje frykte at familiebehandling vil dele skjebne med andre moteretninger. Psykiatriens historie viser tallrike eksempler på døgnfluepregete

behandlingsmetoder. Vi tror at familiebehandling er kommet for å bli ...".

Wencke Seltzer (1995) beskriver denne første fasen slik:

1. Familierterapeuter skulle være teknisk orienterte; man virket *på* klientsystemet med *verktøy* som var i terapeutens hender,
2. *Systemet* var klienten, ikke individet,
3. Problemet som trengte behandling hadde med *relasjoner* å gjøre, ikke med intrapsyke konflikter,
4. Det var stor *forventning* til det "reparasjons-potensialet" som lå i skiftet fra individ til systemperspektiv,
5. Intrapsyke *diagnostiske kategorier* ble avvist, fordi de ble sett på som bevarende for "the establishment",
6. Terapi var *aksjonsorientert*, det var mindre fokus på teori,
7. Forandring var primært rettet mot *atferd*, med mindre fokus på kognitive eller emosjonelle prosesser,
8. Terapiscenen ble åpnet opp for innsyn, med one-way-screen og samarbeid,
9. Terapi praksis tillot *prøving* og *feiling*, som ledet til utvikling av mange terapiteknikker,
10. Den formelle forståelse var basert på den homeostatiske/kybernetiske modell, kombinert med versjoner av psyko-dynamisk-, eksistensialistisk, gestalt- og eller atferdsterapeutisk innslag.
11. *Sirkulær* og ikke *lineær* årsaksforståelse ble understreket.

Forskjellige markante fagpersoner og grupper inspirerte det norske miljøet: Palo Alto-gruppen med Bateson, Haley, Jackson, Weakland, Fish og Watzlawick, videre Minuchin, Stierlin og Milanogruppen (Selvini Palazzoli, Cecchin, Boscolo og Prata).

I desember 1983 ble Norsk forening for familierapi dannet, og internbladet ble, typisk for tidens tenkning, kalt "Tannhjulet". Etter en heftig debatt på et stort stiftelsesmøte på Vettre hotell i Asker om plattform og hvem som kunne være medlemmer, ble det bestemt med et meget knapt flertall at foreningen skulle være for alle interesserte, og stimulere til utdanning i familierapi for mange kategorier av helse- og sosialpersonell. Fagpersoner med treårig høyskoleutdanning ble derved oppmuntret til å lære familierapi, noe som i høy grad har bidratt til utbredelse av tradisjonen på arbeidsplasser i de forskjellige sektorene av hjelpeapparatet.

Medlemsutviklingen i Norsk forening for familierapi har økt fra 86 medlemmer i 1984 til omtrent 600 i 2001. Psykiaterne gikk i bresjen i syttiårene, men deres interesse fortok seg i åttiårene. Psykiater- og psykologgruppen holdt følge inntil 1981-85. Fra da av går de hver sin vei, psykiaternes interessekurve gikk nedover, mens psykologenes ikke gjorde det.

Tall fra medlemsutviklingen i Norsk forening for familierapi viser noe av det samme: I 1984 var antall leger 14, i 1989 56 og i 1998 40. For psykologer var tilsvarende tall 28, 106 og 112. Antall sosionomer pluss andre yrkeskategorier (hvorav de fleste er fagpersoner med treårig høyskoleutdanning) var 44 i 1984 og 443 i 1998.

I åttiårene vendte hovedstrømmen i norsk familierapi seg definitivt bort fra en dynamisk inspirert tenkning. Boscolo og Cecchin fra Milanoskolen, som ble engasjert til seminarer i Norge årlig fra 1983, formidlet sine nye tanker om hypotesetesting, sirkularitet og nøytralitet. Astri Johnsen

sier det slik: "Boscolo har et godt bilde: To øyne ser bedre enn ett, fordi det blir dybdesyn. Første-ordenskybernetikken er liksom å bare se med ett øye. Annen-ordenskybernetikkens hovedtese er at terapeuten må inkludere seg selv som en del av systemet. Til sammen representeres to øyne, to syn. Et "tredje øye" ser på familien ut fra en forståelse av at språket konstituerer virkelighetsopplevelsen, slik som Goolishian var opptatt av." Eller som Philippe Caillé sa: "Dette terrenget har mer enn ett kart."

Den norske filosofen Wifstad (1997) oppsummerer i åtte punkter Lynn Hoffmans teser om "den nye tenkemåten":

1. Sirkulær tenkning.
2. Årsakskategorien må byttes ut med begrepet "fit".
3. Symptomene må ikke bare forstås som tegn på en eller annen dysfunksjon, men også som noe positivt som bidrar til å skyve familien i retning av forandring.
4. Det må tas mer hensyn til tidsdimensjonen. Denne hadde lenge blitt neglisjert, fordi man straks assosierte den til den individualterapeutiske tradisjon.
5. "Uforutsigbarhet" må bli et grunnbegrep, det vil si at det blir lagt mindre vekt på bestemte terapimålsettinger.
6. Vi må gi opp forestillingen om at terapeuten oppgave er å skulle forandre familien.
7. Vi må også gi opp forestillingen om at klienten(e) yter "motstand" mot forandringer, for dette er en typisk lineær tankegang. Familien kan sies å utvikle seg fra én ulikevekts-tilstand til en annen. Likevektsprinsippet bør ikke lenger tas for gitt.
8. Koherens må komme som erstatning for "homeostase".

Konstruktivismen kom inn i norsk familierapi; en tenkning om at man ikke kan vite hvordan virkeligheten er (en mer radikal versjon fornekter at det ikke finnes noen virkelighet uavhengig av personers opplevelse).

Sosialkonstruksjonismen fokuserer på at virkelighet er det som personer skaper *sammen* gjennom samtaler og samvær. Begge er forståelsesformer som har vært, og fortsatt er, viktige for familierapeutisk tradisjon.

Familievernkontorene fikk en sterkere og mer sentral posisjon i åttiårene. De ble en anerkjent del av det samlede hjelpeapparat, med psykiater-, psykolog- og sosionomstillinger. Norsk forening for familierapi økte med rundt 350 medlemmer fra 1984 til -89. Som nevnt hadde legenes interesse begynt å dale; to psykiatere forteller i 1999: "I legekretser diskuteres familierapi svært lite. Det var noe kursvirksomhet i Legeforeningens regi i 1986-88, men det var det. Nå har det ikke vært drøftelser om dette på en del år".

Ideen om *Det reflekterende team* skapt av Tom Andersen, var i tråd med konstruktivistiske ideer. Strukturen ga det terapeutiske teamet anledning til å komme med varierte tanker og kommentarer ut fra hver enkelts måte å konstruere det som skjedde i timen på, og klientsystemet sto fritt til å ta imot det de kunne nyttiggjøre seg. Det reflekterende team som arbeidsmetode hadde flere utviklingstrinn, fra at man snudde enveisspeilet slik at den hjelpsøkende familien kunne se inn i rommet der terapeut-teamet satt og kunne lytte til teamets diskusjon om seg, til at man tok dette teamet inn i terapirommet og lot familien lytte til diskusjonen *der*.

Sosialkonstruksjonismen ble formulert av bl.a. Kenneth Gergen. Den fokuserer på det som kontinuerlig skjer mellom mennesker og hevder at det er *mellom* mennesker meninger oppstår, ikke inne i mennesker. Et sentralt prosjekt innenfor denne posisjonen er å bygge ned de store teori-dannelsene om menneskets indre, og utvikle et bedre språk for det som skjer mellom oss.

Et pussig, historisk lite tegn på denne idémessige forandringen i norsk familierapi, er at familierapiforeningens intern

blad på slutten av åttitallet skiftet navn fra "Tannhjulet" til "Metaforum" - et laget ord med flerdobbelte bunner. Tom Andersen sier: "Hva vi snakker om og hvordan vi snakker om det, vil være innenfor rammene av hva vi vet fra før (vår forforståelse). Hva vi kommer til å forstå, vil derfor i stor grad henge sammen med språket vi er i".

Det synes som om det var liten interesse for kjønns- og samfunnsproblematikk i norsk familierapi. Kan *en* grunn være en type konstruktivistisk tenkning, som formidler at "det kommer ikke an på hvordan du har det, men hvordan du tar det", som Minushin (1991) hevdet. Først i de senere år har norske familierapeuter, bl.a. gjennom den store faglige interesse for spiseforstyrrelser og incestproblematikk, begynt å skrive om mer kjønns-spesifikke problemstillinger.

Når det gjelder *opplæring i familierapi* i Norge, har det skjedd en stor vekst. Gjennom nittiårene er antall personer i opplæring til enhver tid økt til minst 250. Det er også flere nivåer, der en tar sikte på at det øverste; "høyere utdanning i familierapi" godkjennes som et hovedfag, eller "Master"-grad. Når en tenker på at feltet i Norge bare er rundt 30 år, sier dette noe om ekspansjonen i terapi-markedet og antall stillinger. Våren 1999 fantes tilbud ved 6 ulike institusjoner lokalisert tre steder i Norge: Oslo, Trondheim og Tromsø. Ved to av institusjonene gis det også tilbud om såkalt *høyere* utdanning i familierapi. Undervisningen er i stadig større grad blitt formalisert.

En annen terapiretning som har begynt å blomstre i Norge i nittiårene i familierapimiljøer kalles den *narrative*. Geir Lundby (1998) skriver: "Det narrative (eller på norsk; historien, fortellingen) er en metafor som sier at vi mennesker opplever og erfarer våre liv gjennom de historiene vi forteller om dem. Historiene om våre liv gir rammen for erfaringen vår

og organiserer og gir mønster til erfaringen. Historier setter folk i stand til å knytte aspekter av sin erfaring sammen gjennom tidsdimensjonen. Historier konstruerer begynnelser og avslutninger, og på den måten kan vi lage en forståelig sammenheng av vår fortid, vår nåtid og vår framtid”.

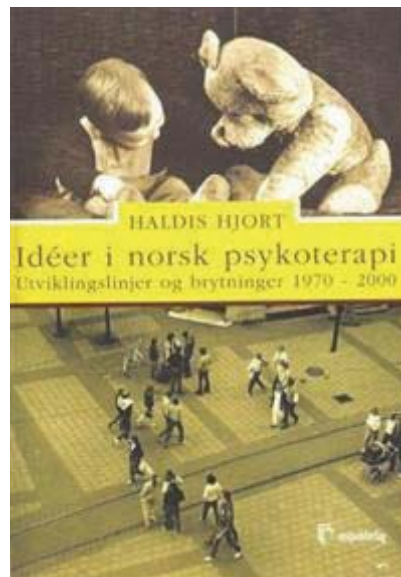
En av hovedteknikkene er *eksternalisering*: Når den/de hjelpsøkende og terapeuten sammen har funnet en gjensidig akseptabel definisjon av problemet og gitt det et navn, objektgjøres problemet - det plasseres symbolsk *utenfor* personen(e). Erfaringer viser at det da er lettere for klienten(e) å samle seg til kamp mot problemet; konflikter mellom familiemedlemmer blir svekket når de kan stå skulder ved skulder mot en ytre ”fiende”. Og fagpersoner som har vært familierapeuter i hele sin

karriere, har i nittiårene begynt å skrive om individet i systemet.

Sterk offentlig støtte til terapiutdanning og psykoterapi kan ha gitt familierapien i Norge gode vekstvilkår sammenlignet med mange andre land i den vestlige verden. Mange psykologer som får refusjon fra trygdekassen og driftstilskudd arbeider med familierapi. Klienter har brukbare muligheter til å få refundering av terapiutgifter fra sosialomsorgen, Familiekontorstrukturen er relativt godt utbygd geografisk og stillingsmessig, og Norge har foreløpig ikke det offentlige eller forsikringsselskapers strenge krav om innstramning av lengde på terapi eller dokumentasjon av effekt. Det faktum at andre faggrupper enn leger og psykologer også har fått terapiutdannelse, styrker behandlingsnettverket.

PS: Året etter kom boken ”*Idéer i norsk psykoterapi. Utviklingslinjer og brytninger 1970 – 2000*” ut. Omtalt av Pål Abrahamsen i Metaforum 1-2004.

Utviklingen i de 10-15 årene som har gått etter at dette ble skrevet får vi komme tilbake til ved en senere anledning. *Red.*

Haldis Hjort:
”Idéer i norsk psykoterapi.
Utviklingslinjer og brytninger 1970 – 2000”.
Unipub forlag, Oslo 2003.
ISBN 82-7477-137-0.

En av NFFT og Metaforum- redaksjonens veteraner **PÅL ABRAHAMSEN** fyller 70 år i disse dager !!!

Pål har nettopp landet fra en to ukers tur til Butan og Nepal der han både har feriert og feiret, og deltatt på kongress sammen med sin kjæreste. Vi venter oss et lite reisebrev etter hvert.

Pål er lege, spes. i psykiatri og har arbeidet innen psykiatrien i en årrekke. Etter legeutdanning i Bergen og psykiatrisk spesialistutdanning i Norge og USA, har han hatt sitt virke ved bl.a. Oslo Hospital som adm. overlege frem til 1990. Han har vært overlege, praktiserende spesialist, universitetsansatt og sakkyndig i en lang rekke rettssaker i straffe- og sivilrett.

Pål har skrevet en lang rekke artikler om ulike psykiatriske emner og flere bøker.

Bl. a. *bøkene Alltid nye muligheter - om kommunikasjon og mellommenneskelig forståelse* (2001) og *Psykosens verden* (2004).

Han har, som kjent, vært en sentral deltager i oppbygningen og driften av Norsk Forening for familierapi, der han har lagt ned et enormt arbeid, både som medlems- og regnskapsansvarlig (daglig leder) i en årrekke. Han gikk ut av disse vervene for et par år siden. Noe som ble behørig markert på NFFTs årskonferanse på Vette i 2012 der han ble utnevnt til æresmedlem. Den eneste som har oppnådd dette i tillegg til mangeårig leder av foreningen Kirsti R. Haaland

Her i Metaforum er Pål fremdeles med i redaksjonen. Han overtok ansvaret for bladet sammen med Kari Yvonne Kjølås i 1994 – og har vært med på å videreutvikle både bladet og redaksjonen.

I flere år hadde jubelanten også en fast spalte i Dagbladet ("Du og livet ditt") og

var medarbeider i P4s program "Kjærlighet uten grenser" med Siv Stubsvæn.

En av hans store interesser utenom faget var i mange år islandshester. Noe som mest var glede, men som også endte med knall og fall et par ganger.

Pål er også et familiemenneske. Han har 3 sønner og en datter og 5 barnebarn.

I det hele tatt en aktiv 70åring, som vi regner med å se på våre arrangementer i mange år enda.

**Vi gratulerer vår grand old man
og takker for innsatsen
for NFFT gjennom 30 år.**

**Fra styret i NFFT og
Metaforumredaksjonen.**

Pål i kjent NFFT-stil.
(Tegning Magnus Ringborg)

Fra ”Journal of Family Therapy”:

Familieterapi i en medisinsk kontekst og argumenter om parterapi.

I Metaforum nr 2-2013 startet vi med et ønske om å gi leserne en oppdatering av hva som foregår og beskrives i bladet ”Journal of Family Therapy” som er et blad som tilsvarende ”Fokus på familien” i Storbritannia. Dette er et større og godt utbygd tidsskrift med bidragsyttere fra den engelskspråklige del av verden, selv om det faktisk ikke er eldre enn Fokus, som nylig feiret sine 40 år i bransjen. Emnene som tas opp er sentrale og viktige. Redaktøren tar opp temaer og begreper som det er viktig for mange av oss å være kjent med.

I nr 2 - 2013 ser redaktøren, Mark Rivett, på forholdet mellom den medisinske tradisjonen slik den beskrives, og familieterapien. Han legger fram et behov for å si at begge begreper er mangefasetterte både når det gjelder tenkning og praktisk utførelse. Han belyser dette med innkomne artikler som belyser mulighetene for å beholde begrepet "medisinsk familieterapi" med fokus på relasjoner (Marlowe) og har også fått inn en annen artikkel hvor forfatteren (A. Ingrassia) argumenterer for å trekke inn refleksivitet og systemisk tenkning i ”medisinske møter” mellom behandlere og pasienter. Han gir eksempler på at dette skjer i postmoderne systemisk praksis, noe som kan belyse medisinsk praksis slik den er blitt i dag. Dette utdypes av en artikkel av Haun *et al* som tar for seg erfaringer i forsøket på å integrere slike begreper i behandlingen av inneliggende pasienter og derved gjøre psykiatrisk behandling om til family systems psychiatry også for inneliggende pasienter. Dette er beskrevet i en multisenterstudie med materiale fra de siste fem årene. Slike erfaringer er også tatt inn i andre beskrivelser av behandling av inneliggende pasienter og behandlingen av ADHD-pasienter (Thapar et al). De kloke forfatterne advarer, på samme måte som Rivett senere selv gjør, mot å forenkle ADHD-begrepet til det ugjenkjennelige og ubrukbare.

Redaktøren peker til slutt på at mange erfaringer og beskrivelser, lett lokker fram forsvarsholdninger hos dem som deltar i debatter og fremleggingen av teorier og funn. Han advarer mot at man trekker seg tilbake i skyttergravene og ikke lytter nok til folk med ulike erfaringer. Han konkluderer slik:

” I am not alone in wondering if uncertainty is one of the core principles of systemic therapy, og han konkluderer med å si at “perhaps humility (dvs. å være ydmyk) and uncertainty are two sides of the same coin.”

I nr 3 – 2013 av Journal of Family Therapy tar man for seg den videre utviklingen av evidence-based couples therapy beskrevet tidligere i dette tidsskriftet. Rivett overlater redaksjonen av dette nummeret til sine medarbeidere Reibstein og Burbach. De henviser til tidligere oversiktsartikler om parterapi i Journal of Family Therapy og skiller mellom det som tas opp: Dreier deg seg først og fremst det temaer som går ut fra grupper av individers forståelse av verden (for eksempel gruppen ”male problem drinkers”) eller er utgangspunktet det unike paret, dvs. den dypere emosjonelle forståelse i forholdet mellom to – noe som kanskje ikke fører til samme uttrykksmåte hos alle (noen drikker, andre blir kanskje deprimert i tilsvarende situasjoner, mens noen ikke lar seg definere med enkelte symptomer). Seikkula fant at det var klare forskjeller i terapeutenes evne til å få engasjert partnere i parsammenheng. Det var dessuten nødvendig å se på terapeutenes strategier i tillegg til intensiteten. Ikke bare måtte det være match mellom terapeut og klient som kunne sette i gang prosesser, men det må også være en identifiserbar, sterk emosjonell kontakt (kan kanskje

oversettes med terapeutisk "lidenskap" i slike sammenhenger mellom terapeut og pasient). Det sies at til og med en enkel selvhjelpsbok med psykoedukativ innretning kan være til god nytte i en slik sammenheng. Det ser ut til at man mener at man kan benytte seg av ikke-særlig-terapeutiske metoder (inspirert av dagliglivets erfaringer) og at dette tilsvarer hva de fleste par utvikler etter hvert. Mye tyder da på at parterapi like godt kan ta utgangspunkt i det enkelte pars ide om hva som er et godt parliv som det som kommer fram med mer avanserte terapeutiske teknikker. Og dermed er vi kanskje tilbake til at parterapi ikke er et eget, spesielt, fagområde, men at det faktisk gjelder å *være* i paret, åpne seg for den andre (kjæresten) og leve i en god relasjon. Og *det* visste vi kanskje fra før av - uten å gå i terapi eller være parterapeut.

Pål Abrahamsen

Det lyriske hjørnet:

SEAMUS HEANEY

1939 – 2013

Seamus Justin Heaney, dikter fra Nord-Irland døde i august i år. Han er nobelprisvinner i litteratur i 1995 og regnes blant de aller mest sentrale forfatterne i moderne nord-irsk og britisk historie.

Senere diktsamlinger er *The Spirit Level* (1996), *Opened Ground; Selected Poems, 1966–1996* (1998), *Electric Light* (2001) og *District and Circle* (2006).

Follower

My father worked with a horse-plough,
His shoulders globed like a full sail strung
Between the shafts and the furrow.
The horse strained at his clicking tongue.

An expert. He would set the wing
And fit the bright steel-pointed sock.
The sod rolled over without breaking.
At the headrig, with a single pluck

Of reins, the sweating team turned round
And back into the land. His eye
Narrowed and angled at the ground,
Mapping the furrow exactly.

I stumbled in his hob-nailed wake,
Fell sometimes on the polished sod;
Sometimes he rode me on his back
Dipping and rising to his plod.

I wanted to grow up and plough,
To close one eye, stiffen my arm.
All I ever did was follow
In his broad shadow round the farm.

I was a nuisance, tripping, falling,
Yapping always. But today
It is my father who keeps stumbling
Behind me, and will not go away.

*

BOKOMTALE:

Motiverende intervju

Samtaler om endring.

Tom Barth, Tore Børtveit, Peter Prescott

Motiverende intervju (MI) er en målrettet og klientsentrert samtaleform som kan brukes når man ønsker å utforske og styrke en klients indre motivasjon for endring.

Gyldendal 2013

Omtale ved Inger Olsen

En bok til å bli motivert av!

”Motiverende intervju, samtaler om endring” av forfatterne og psykologene Tom Barth, Peter Prescott og Tore Børtveit er ny bok om Motiverende intervju (MI). Deres forrige bok ”Endringsfokusert rådgivning” kom ut i 2001, og forfatterne velge å bytte ut betegnelsen ”endringsfokusert rådgivning”. Dette begrepet har skapt en del forvirring i fagmiljøet. De bruker nå den opprinnelige betegnelsen ”motiverende intervju”, som også var tittelen på deres inspiratorer Miller og Rollnick som ga ut sin ”grunnbok” Motivational Interviewing – Preparing People to Change Addictive behavior” i 1991.

Forfatterne har skrevet en praksisnær og anvendelig bok, og inkludert kliniske vignetter og flere eksempler fra MI-dialoger. Boken er lettfattelig skrevet, og bruker minimalt med fremmedord og fagtermer.

Motiverende intervju er en måte å snakke sammen på som skal lede et menneske til å bestemme seg for, og bevege seg i en bestemt retning. De beskriver hvordan de fleste av oss er ambivalente (men dermed ikke nødvendigvis motiverte) for både små og store endringer. Ambivalensen er altså en naturlig del av motivasjonen for endring. Tilstanden ambivalens er nok ikke noe nytt fenomen, men uttrykket er forholdsvis nytt. Det ble skapt av den sveitsiske psykiateren Eugen Buler som på begynnelsen av 1900 tallet, og er sammensatt av de latinske ordene *ambi* som betyr begge, og *valentia* som betyr styrke eller kraft.

Samtalen skal lede til at et menneske bestemmer seg for, og beveger seg i retning av, et bestemt resultat. MI baserer seg på kunnskapen om hvordan samtale kan påvirke en persons motivasjon for å endre seg, selv når personen har motstridende tanker og følelser rundt det å endre egen atferd.

Essensielt for et godt resultat er relasjonen mellom klient og helper – at de har samme mål. Begge må altså være motivert for den samme endringen. Like fullt er det klientens tanker og følelser som står i sentrum. Klienten er den som bestemmer i eget liv.

MI ble opprinnelig utviklet for klinisk arbeid med klienter med et rusmiddelproblem. Metoden kan imidlertid brukes på mange områder i behandlings- og rehabiliteringsarbeid der endring av problematisk atferd er ønskelig, både i terapi, i rådgivning og i konsultasjon innen helsesektoren og sosialt arbeid.

Fra forlagets omtale

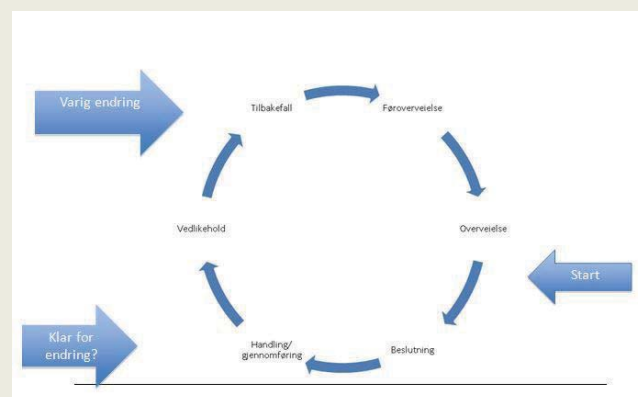

Fig. Motivasjons sirkelen.

(Ikke hentet fra boken.)

Finnes i mange varianter og skulle være godt kjent for de fleste.)

Forfatterne belyser klienters ambivalens med flere eksempler fra rusbehandling. De understreker at selv om MI opprinnelig ble utviklet for arbeid med klienter med et rusmiddelproblem, er metoden nyttig og kan brukes på mange områder i behandling og rehabilitering av stressende atferd der endring er ønskelig. Metoden er også mye brukt i rådgivning og konsultasjon innen helsesektoren.

Psykiatrisk Ungdomsteam (PUT) på Ullevål (nå Ruspoliklinikken), var et team med systemisk forankring, og var inspirert av narrativ praksis og løsningsfokuset tilnærming. MI integrerte vi som en del av vårt repertoar. I forhold til de ulike fasene i en motivasjons og endringsprosess, i MI kalt "Motivasjonshjulet", fant vi det nyttig å bruke både eksternalisering av problemet som plaget klienten, og LØFT for å løfte frem klientens eget endringskart og styrke i forhold til problemet hun var plaget av. Vi tegnet opp hjulet, utforsket sammen med klienten hvilken fase hun var i, og la stor vekt på at et tilbakefall (relapse), ikke betydde at man måtte starte "all over again".

Modellen har fem kvalitativt forskjellige stadier i en motivasjons og endringsprosess.

- Føroverveielse (precontemplation)
- Overveielse (contemplation)
- Forberedelse (preparation)
- Handling (action)
- Vedlikehold (maintenance) (Se fig)

En utdyping av disse sirkulære stadiene er grundig beskrevet i boka.

Et fokus på vår egen endringsiver kan også være nyttig gjennom lesing av disse stadiene. Man kan jo se på hvordan ens egne forandringsprosjekter kan bevege seg rundt i Motivasjonshjulet. Om forberedelsene ikke er gode nok, er sjansen for tilbakefall stor. Kanskje på tide å overveie og forberede de kjente fire nyttårslofter (mindre usunn mat, mindre alkohol, slutte å røyke, begynne å trene) allerede nå - om man skal lykkes i 2014, og forsøke å vedlikeholde endringen med ikke så alt for mange tilbakefall utover nyåret!

Forfatterne sier at MI gir hjelperen et kart å styre etter i samtalen. Et kart som ikke sjelden går på tvers av det man intuitivt kan ha lett for å manøvrere etter. I MI beskrives hvordan hjelpers til, holdninger og kommunikasjon har innvirkning på om motiveringssamtaler virker eller ikke:

- Støtte klientenes autonomi
- En ikke- bedømmende samarbeidende tilnærming
- Aktiv kommunikasjon av aksept og respekt
- Empatisk tilnærming

Boka er aktuell og nyttig som pensum innenfor høyskoler og universitet.

Den egner seg også meget godt som litteratur på arbeidsssteder som ønsker å utvikle sin MI-kompetanse. Boka er også utmerket som grunnlag for frittstående kursrekker for fagfolk som ønsker kompetansebygging i MI. Les boka, legg inn praktisk trening, øvelser og ferdighetstrening. Jeg vurderer denne siden av kompetansebyggingen som helt sentral for ny læring.

Jeg har selv etter hvert erfaring med å spørre mine klienter om hjelp når jeg prøver å lære meg noe nytt. Det har også vært nyttig å velge "greie" klienter, og ikke begynne med de vanskeligst tilgjengelige. Ingen får til å få et godt nok resultat i Birkebeineren før man har syklet adskillige timer i skog og mark før "Den store styrkeprøven".

**Metaforumredaksjonen
og styret i NFFT
gratulerer en av NFFTs
markante skikkelser
Psykolog**

Reidar Selbekk

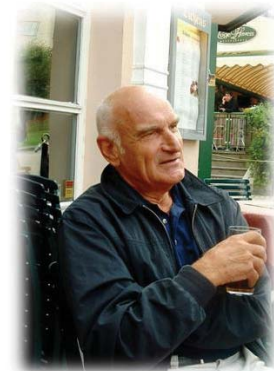
med fylte 70 år i høst !!!

Vi gratulerer med dagen som var i august og takker for tankevekkende og morsomme illustrasjoner her i bladet og i andre sammenhenger gjennom mange år.

Tegningene pryder oppslagstavler på mange kontorer innenfor vårt fagfelt, til fornøyelse og ettertanke. Vi håper det kommer flere slike kommentarer fra deg, selv om du går av med pensjon fra Enerhaugen familiekontor, der du har arbeidet i en årrekke - og en periode også var leder (dengang det het "Østensjø kontoret"). Et kontor berømt for fagutvikling og nytenking og innen familierterapi og systemisk tenkning.

Vi vet at mange har hatt stor glede av deg som kollega, terapeut, veileder, foredragsholder og fagformidler gjennom årene.

Du blir nok neppe uvirksom i tiden som kommer, men selv om dine mange interesser, med golf og jakt, og din store familie med mange barn og barnebarn, preger hverdagene, så håper vi å se deg på våre faste arrangementer i årene som kommer.

**VI GRATULERER
og ønsker lykke til videre !**

Ny serie fra NRK: «Bør de gifte seg»

Fra **onsdag 13. november på NRK1**, setter to av Norges fremste samlivsekspert
Frøydis Lilledalen og Andreas Løes Narum,

kjærligheten på prøve hos fem forskjellige kjærestepar (5 episoder).

De har ett oppdrag, og det er å forhindre at folk ender opp med feil partner. Gjennom en rekke samtaler og tester skal samlivseksperter kartlegge personlighetene hos forskjellige kjærestepar og finne ut hvordan de er som par. Når det er gjennomført, kan samlivseksperter gi sin dom. Blir det grønt lys for et langt og lykkelig samliv, får kjæresteparet en gul varselampe, eller får de et rødt kort – som betyr at de ikke har en framtid sammen? For paret kan det bli en deilig bekreftelse, eller en vond åpenbaring.

Serien kan også gi en oppvekker hos folk flest som har gått i dvale i sitt eget parforhold, i flg. NRK.

Dette vil vi følge med på. Send oss gjerne kommentarer, reaksjoner og tanker. RED.

Annonse:

Kjære medlem av NFFT,

Du inviteres herved til å delta i en anonym elektronisk spørreundersøkelse.

Temaet for undersøkelsen er familieterapeuters forhold til seksualitet som tema i terapi.

Jeg håper at så mange av dere som mulig vil ta dere tid til å delta i undersøkelsen, som tar ca. 10 minutter. På denne måten kan dere være med å bidra til familieterapeutisk forskning. Dette er et tema det er forsket veldig lite på.

Spørreundersøkelsen er allerede sendt ut pr. e-post til medlemmene. Undersøkelsen sendes ut i samarbeid med NFFT, men NFFT står ikke ansvarlig for undersøkelsen.

Jeg som forsker har ikke tilgang til NFFTs medlemsregister og NFFT har ikke tilgang til dataene fra undersøkelsen.

Takk til dere som allerede har besvart!

For å delta i undersøkelsen, gå inn på adressen:

<https://survey.hioa.no/index.php/337688/lang-nb>

Med vennlig hilsen,

Nils Christian Nordahl, Masterstudent i familiebehandling, Høgskolen i Oslo og Akershus

NB! Av tekniske grunner er det fint om lenken til undersøkelsen kun brukes når undersøkelsen skal besvares og at undersøkelsen fullføres når den er påbegynt, da det ikke er mulighet for lagring underveis.

**Systemisk Café
Kunstnerne Hus**
 Torsdag 14. november
Elsbeth McAdam

intervjuet av
Morten Hammer

Annonsene ligger også på
www.nfft.no
 og på våre facebooksider

**MENTALISERINGSBASERT
FAMILIETERAPI**

**3 DAGER
WORKSHOP**

ITALIA 7.-9. MAI

EIA ASEN

FINN SKÅRDERUD

I løpet av tre dager vil det bli gitt grundig innføring i mentaliseringsteori, demonstrerte holdninger og teknikker i MBT-F, og lagt til rette for egen ferdighetstrening. Kurset vil bli holdt på det tradisjonsrike og sjarmerende spahotellet Albergo Le Terme i hjertet av Toscana.

Kursavgift er NOK 9.500, som dekker kurset, shuttlebus, hotell, frokost, lunsj, kaffemat og festmiddag.

Påmelding www.mentalisering.no INSTITUTT FOR MENTALISERING

Diakonhjemmet Høgskole er en privat utdanningsinstitusjon og bygger virksomheten på et diakonalt verdigrunnlag. Høgskolen tilbyr ph.d.-utdanning, master-, bachelor- og videreutdanninger i helse- og sosialfag, ledelse og diakoni.

LEDIG STILLING HØGSKOLELEKTOR/FØRSTEAMANUENSIS

Ved Diakonhjemmet Høgskole Oslo, Institutt for sosialt arbeid og familierapi, er det ledig en 100 % stilling som høgskolelektor/førsteamanuensis fra 1. august 2014.

Stillingen er knyttet til studieprogrammene i Familierapi og systemisk praksis som retter seg mot fagfolk med bachelor-utdanning innenfor helse- og sosialfag. Utdanningen legger vekt på å utdanne gode og reflekterte praktikere. Konstruktivistiske perspektiver står sentralt i utdanningsprogrammet, og utdanningen fokuserer i særlig grad på grunnlagsforståelse og hvordan disse perspektivene arbeides med i praksis.

Søknadsfrist er 17. januar 2014

Fullstendig stillingsannonse: www.diaconhjemmet.no/stillinger

LINKING SYSTEMIC PRACTICE AND SYSTEMIC RESEARCH

1st European Conference on Systemic Research in Therapy, Education and Organizational Development

6-8 March 2014 ♦ Heidelberg ♦ Germany

In cooperation with

Sponsored by

Key Note Speakers:

- **Russell Crane (USA):**
"Efficiency of Systemic Therapy"
- **Maria Borcsa (DE):**
"Systemic Therapy in National Health Care Systems across Europe"
- **Peter Stratton (UK):**
"Researching Systemic Therapy Outcomes across Europe"
- **Arlene Vetere (UK):**
"Narrative Approaches to Research"
- **Rolf Sundet (NO):**
"Joy of Collaboration: Interweaving Client, Research and Therapist Perspective"
- **Helmut Rainer (DE):**
"Financial Crises in Families"

Main Topics:

- **MST, MFT, MDFT in Europe**
- **Practitioner research**
- **Systemic psychiatry**
- **Qualitative/quantitative methods**
- **Embodiment**
- **Family-owned business**
- **Family constellations**
- **European research networks**
- **Family-oriented prevention**
- **Dynamic systems and Luhmann**

Other speakers:

Ivan Eisler (UK), Henk Rigter (NL), Bianca Albers (DK), Jaakko Seikkula (FI), Imelda McCarthy (IE), Johannes Rüegg-Stürm (CH), Peter Rober (BE), Terje Tilden (NO), Eleftheria Tseliou (EL), Günter Schiepek (AT), Gunthard Weber (DE), Laura Fruggeri (IT), Lucie Hornová (CZ) Wolfgang Tschacher (CH), Thomas Fuchs (DE), Alan Carr (IE), Paula Boston (UK), Manfred Cierpka (DE) and many more...

www.systemisch-forschen.de

Conference Languages

Mainly English, partly German

Venue

Neue Universität, 69117 Heidelberg, Germany

Organiser

Institut für Medizinische Psychologie, UniversitätsKlinikum Heidelberg

Information/Registration

Office Institute of Medical Psychology
tel 06221 56 7871 (Ibolya Kurucz)

Eurosysresearch.2014@med.uni-heidelberg.de

Scientific Direction

Prof. Dr. Jochen Schweitzer
Prof. Dr. Matthias Ochs

DISPUK

Narrative og poststrukturalistiske perspektiver

KURSUS I NARRATIV FAMILIETERAPI

På dette kursus vil nyere familierapeutiske interventionsformer blive introduceret.

Kurset vil kort gennemgå familierapiens historie og klassiske hovedpointer ift grundlæggende teoretiske begreber og metodiske praksisformer fra den strukturelle, den strategiske-løsnings fokuserede, den systemiske og den narrative tilgang.

Deltagerne på kurset vil gøre erfaringer gennem mindre øvelser og interview hvor de vil få en praksis-fornemmelse af dele af forskellige tilgange.

Snekkersten • Med Anne Romer • Den 20. - 21. marts 2014, kl. 9-16

Holdnr. 886-14

NARRATIV TRAUMEBEHANDLING:

Sorg, krise, tab & traumer

Ny efteruddannelse for alle som arbejder med personer ramt af større eller mindre traumer og som er interesseret i at inddrage narrative perspektiver i deres arbejde.

Formål:

- At introducere deltagerne til teori, filosofi og grundprincipperne i narrativ traumebehandling
- at vise og eksemplificere disse grundprincipper i praksis
- at give deltagerne mulighed for at tilegne sig metoder og praksisformer, som de umiddelbart kan anvende i eget arbejde med personer ramt af traumer.

Med Anette Holmgren og Allan Holmgren

Snekkersten • Start den 24. marts 2014 • Holdnr. 450-14

NY INTENSIV 1-ÅRIG EFTER- UDDANNELSE:

NARRATIV SUPERVISOR

Supervision er en spændende (og nødvendig) praksis, der styrker og professionaliserer behandlings- rådgivnings- og vejledningsarbejdet.

Denne efteruddannelse i narrativ supervision sigter mod at kvalificere deltagerne til at løse supervisionsopgaver, der strækker sig fra individuel supervision til supervision i både større og mindre grupper.

Uddannelsen sigter mod at deltagerne bliver i stand til at kunne supervisere i relation til både opgaverne, de involverede personer, gruppen, arbejdspladsen, samarbejdspartnere, kulturen, sproget og forhistorien.

Med Anne Romer

Snekkersten • Start den 25. marts 2014 • Holdnr. 700-14

Læs mere på www.dispuk.dk - søg på Holdnr.

SKANDINAVISK LEDER- & KONSULENTUDDANNELSE

Lad fortællingen gøre arbejdet • Menneskelig & professionel udvikling

Dette intensive og krævende uddannelsesforløb tager udgangspunkt i deltagernes eget job, egen organisation, egne problemstillinger, udfordringer og praksis.

Uddannelsen henvender sig til praktisk arbejdende direktører, ledere og chefer på alle niveauer og for interne og eksterne konsulenter i Skandinavien.

4 uger fordelt over 2 år på Kreta.

Med Allan Holmgren • Kreta • Start den 3. maj 2014

Holdnr. 782-14

GRUNDLOVSSEMINAR MED

NILS CHRISTIE:

HVORDAN SKABER VI ET BEDRE

SAMFUND?

Snekkersten • Den 5. juni 2014, kl. 10-16 med efterfølgende middag og fest kl. 17-21 • Holdnr. 818-14

SEKSUELLE OVERGREB

- MEGET MERE END ET TRAUME

Denne workshop vil, med udgangspunkt i narrativ, fænomenologiske og udviklingspsykologiske teorier om selvets udvikling og traumatisering, se på de behandlingsmæssige muligheder, for genetableringen af et righoldigt, varmt og stabilt indre liv.

Snekkersten • Med Anette Holmgren • Den 18. juni 2014

kl. 9-16 • Holdnr. 806-14

SOMMERSKOLE 2014:

Narrativ terapi i praksis og praktisk filosofi:

Nye veje til en mere eksperimenterende praksis?

Dette er DISPUKs første åbne værkstedssommerskole med fokus på, hvordan man kan udvikle narrativ terapi og en unik mulighed for at samarbejde i eksperimentarieret med DISPUKs team i udviklingen af nye praksisser og forståelsesformer. Med Todd May, Anette Holmgren og Allan Holmgren (foregår på engelsk)

Snekkersten • Start den 23. juni 2014 • Holdnr. 804-14

DISPUK'S 25 ÅRS JUBILÆUM PÅ KRETA

DISPUK afholder 25 års jubilæum på Kreta uge 35/2015. Udrejse forventes at blive lørdag den 22/8 med oplæg søndag, mandag, tirsdag, torsdag & fredag kl. 9-12.30 & 16-19.30 (onsdag fri). Hjemrejse lørdag den 29/8.

Sæt allerede nu kryds i kalenderen

Nærmere info følger. • Holdnr. 800-15

Efteruddannelser, kurser, samtaler, terapi, coaching og workshops
www.dispuk.dk

INVITASJON

NFFT & METAFORUM

Norsk forening for familierterapi inviterer til det 16. førjulsseminaret
i Gamle Logens stemningsfulle lokaler i Oslo sentrum
torsdag 5. og fredag 6. desember 2013.

VELKOMMEN til:

MANGFOLD
- Verdier og verdighet i møtet med den andre

MANGFOLD & KULTUR.

- Verdier og verdighet i møtet med den andre.

Fakhra Salimi

Leder av MiRA.

(Ressurssenter for innvandrere- og flyktningkvinner)
Cand. mag innen sosiologi, sosialantropologi
medier og kommunikasjon

MANGFOLD & TRO

- Verdier og verdighet - i terapi”.

Gry Stålsett

Psykolog PhD

Cand.mag. i kristendom, offentlig organisasjon –
administrasjonsvitenskap, engelsk og gresk.

Skuespiller Svein Tindberg,

Reflekterer og leser egne tekster fra forestillingen
”Abrahams barn” den ene dagen.

Dag to har han med seg slampoetene

Sarah Camille og Fredrik Høyer.

FREMDELES MULIG Å MELDE SEG PÅ (innen 1. des.) !

Påmelding via www.nfft.no

der hele invitasjonen og program også er lagt ut.

INNKALLING TIL GENERALFORSAMLING I NORSK FORENING FOR FAMILIETERAPI

Thon Hotel Vettre, Asker –
torsdag 6.2. 2014 kl 15.30

DAGSORDEN

1. Valg av dirigent, to referenter og to medlemmer til å underskrive protokollen fra generalforsamlingen
2. Styrets årsberetning for 2013
Orienteringssak:
Styret får mange forespørsler med ønske om å spre ulik informasjon til alle medlemmer via medlemsregisteret. Som en service til medlemmer kan styret åpne opp for å sende ut på felles mail henvendelser knyttet til ønske om informanter ifb med masterprosjekt/forskningsprosjekter. *Det skal ellers ikke spres informasjon på mail om kurs/andre aktiviteter som ikke er i regi av NFFT.*
3. Årsregnskap 2013 i revidert stand
4. Styrets virksomhetsplan 2014-2016/ Handlingsplan 2014.
5. Fastsettelse av budsjett 2014
6. Årsberetning fra fondsstyret 2013
7. Forslag til vedtak: Sekretariatet har følgende forslag til endring i NFFT's vedtekter: § 6 UTMELDING. *Utmelding av foreningen skjer skriftlig til styret. Når et medlem ikke har betalt sin kontingent foregående år, opphører medlemskapet.* Forslag om at siste setning strykes og tidsfrist for utmeldelse angis. **Forslag:** Siste setning erstattes med: *Utmelding av foreningen skjer skriftlig til styret før årsskiftet.*
Valg:
8. Valg av ett styremedlem for 2 år.
9. Valg av tre varamedlemmer for 1 år
10. Valg av valgkomité, tre medlemmer for 1 år
11. Valg av revisor for 1 år
12. Valg av ett fondstyremedlem for 2 år
13. Orienteringssaker
14. Eventuelt

Dokumenter til generalforsamlingen,
som årsberetning med mer
blir lagt ut på www.nfft.no 6. januar 2014

Årsregnskapet legges frem på Generalforsamlingen

1	2	3	4	5	6
7					
8	9			PA	
10			11	12	13
14	15				
16					

KRYSSORD 4-2013

Vannrett:

- 1 Metaforums og NFFTs hofftegnen – 70 år!
- 7 Verdensdel
- 8 Knust korn
- 10 Velværesenter
- 11 Er det av og til i serken
- 14 Anleggene
- 16 Søte

Loddrett:

- 1 Gordon -----,
global mesterkokk
- 2 Het EU før
- 3 Land i 2 loddrett
- 4 Huske (dialekt)
- 5 Skli
- 6 Underlig
- 9 Vinylplate
- 12 Ikke mange år
- 13 Titte (engelsk)
- 15 Kompassretning

Premien er som vanlig kr. 250,-
i avslag på neste Vettre-konferanse

✂ Løsningen sendes til :

Smedgata 49, 0651 Oslo (Merk: NFFT
/Metaforum). Innen 15. des. 2013

Jeg har løst kryssord nr. 4-2013

Navn: .....

Adresse:.....

.....

E-post: .....

NYE BØKER:

Redaksjonen kan ikke omtale alle bøkene vi får til gjennomsyn. Den som ønsker å anmelde en av bøkene får den til odel og eie.

Gyldendal 2013

”Multisystemisk terapi

for barn og unge med alvorlige atferdsvansker”
Scott W. Henggeler, Sonja K. Schoenwald,
Charles M. Borduin, Melisa D. Rowland,
Philippe B. Cunningham, Ane Sjøbu (overs.)

Boka gir en grundig innføring i det teoretiske og terapeutiske grunnlaget for MST og viser sentrale prinsipper og arbeidsmåter i behandlingsprosessen.

Gyldendal 2013

”Utrolige småbarn

En veileder om småbarnets
oppdagelsesferd i livet”
Carolyn Webster-Stratton

Boka viser hvordan du på enkle, men virkningsfulle måter hvordan kan du forstå og fremme den fysiske, sosiale, emosjonelle og språklige utviklingen hos småbarnet ditt, og gi det trygghet?

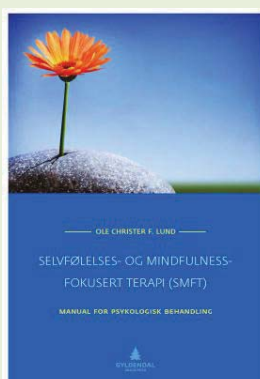
Bli bokanmelder: Kontakt redaksjonen: kariyk@online.no

Universitetsforlaget 2013

Elsa Døhlje (red.), Anne Marie Støkken (red.)

I denne boken rettes oppmerksomheten mot utfordringer, muligheter og begrensninger for å realisere idealene om mer kunnskapsbaserte velferdstjenester. Her presenteres forskning på feltet, og forfatterne belyser hvordan fagutvikling kan eller bør skje for å fungere.

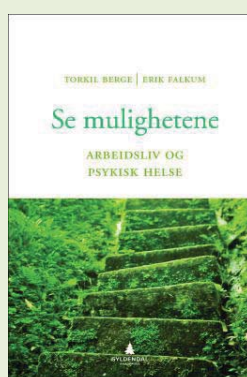
Gyldendal 2013

Ole Christer Finset Lund

”Selvfølelses- og mindfulness-fokusert terapi (SMFT)

Manual for psykologisk behandling”

I denne boken introduseres du for selvfølelses- og mindfulness-fokusert terapi.

Gyldendal 2013

”Se mulighetene

Arbeidsliv og psykisk helse”
Torkil Berge, Erik Falkum

De fleste har behov for å delta i yrkeslivet.

For hva du gjør, sier noe om hvem du er.

Å delta i arbeidslivet er en kilde til opplevelse, anerkjennelse, fellesskap og personlig identitet. Derfor er det viktig å utvikle metoder som gjør det mulig for dem som ønsker det, å ha en jobb – også når de har psykiske helseproblemer.

INNHold: METAForum 4-2013

FASTE SPALTER:

Foreningsinfo	2
Redaksjonens røst	3
Styrets side: Pelle Slagsvold	4
Lyrisk hjørne	25

ARTIKLER og REPORTASJER:

Fra EFTA 3013	
”Spennende tanker fra Peter Rober”	
Av Alicja Olkowska	5
”Heksa Samara, sandøya og	
Av Jarle Svardal	7

Presentasjon av aktører i Gamle Logen 2013	Red.	13
--	------	----

Årgangsartikkel	
”Framveksten av familierapi i Norge og Norsk forening for familierapi”	
Av Haldis Hjort.	19

Fra Journal of Family Therapy	
Av Pål Abrahamsen	24

BOKOMTALER:	
”Motiverende intervju	
Samtaler om endring”	
Tom Barth, Tore Børtveit,	
og Peter Prescott	
Omtale ved Inger Olsen	26

HILSNINGER :	
Frid Hansen hedret med St.	
Olavs Orden. Red.	18
Pål Abrahamsen 70 år!	23
Reidar Selbekk 70 år!	28

INNkalling til GENERALFORsAMling 34

W	H	I	T	E	
I	N	T	I	M	T
E	D	A	M	U	R
N	A	K	E	N	I
I	N	N	S	Y	N
B	O	S	T	O	N

Løsning 3-2013

Avsender:
Enerhaugen
familievernkontor
Smedgata 49 Tøyen
0651 Oslo

Norsk Forening for Familierterapi

Inviterer til

Årskonferanse og generalforsamling 2014

Terapeuten på dagsorden

Hva trenger hjelperen?

Onsdag 5. februar - fredag 7. februar 2014
Thon Hotell Vettre, Asker

Meld deg på www.nfft.no